

**JMG – INSTITUTIONEN FÖR
JOURNALISTIK, MEDIER OCH
KOMMUNIKATION**

“**MAN DRUNKNAR I INFORMATION FAKTISKT, DET ÄR ETT JÄTTEPROBLEM**”

En kvalitativ intervjustudie av hur forskare söker information i sitt forskningsarbete.

Clara Tullgren

Examensarbete:	15 hp.
Program och kurs:	Medie- och kommunikationsvetenskap, fördjupningskurs.
Nivå:	Grundnivå.
Termin/år:	HT 2023.
Handledare:	Maria Elliot.
Kursansvarig:	Malin Sveningsson.

Abstract

Examensarbete:	15 hp.
Program och kurs:	Medie- och kommunikationsvetenskap, fördjupningskurs.
Nivå:	Grundnivå.
Termin/år:	HT 2023.
Handledare:	Maria Elliot.
Kursansvarig:	Malin Sveningsson.
Sidantal:	41
Antal ord:	17 263
Nyckelord:	Information, informationssökning, forskare, mkv-forskare, Ellis modell, användar- och användningsstudier, Norden, medie- och kommunikationsvetenskap.

Syfte:	Syftet med studien är att undersöka hur ett strategiskt urval av forskare söker information i sitt arbete, med fokus på den information som är nödvändig i deras forskningsarbete. Detta i form av främst hur de söker och hittar relevant tidigare forskning och litteratur som de sedan bygger sina egna arbeten utifrån.
Teori:	Informationssökning, enligt Ellis modell (1989).
Metod:	Kvalitativa samtalsintervjuer.
Material:	Samtalsintervjuer med sju forskare inom medie- och/eller kommunikationsvetenskapen (MKV) från Norden. Samtliga intervjuer genomfördes i december 2023 via videosamtal och var mellan 36-52 minuter långa.
Resultat:	Studiens resultat bekräftar den tidigare forskningen och hittar att Ellis modell (1989) än idag är användbar för att beskriva hur samhällsvetenskapliga forskare söker information i sitt forskningsarbete. Utöver detta hittar studien även att det finns olika variationer av hur aktiviteterna inom de olika egenskaperna som Ellis modell består av kommer till uttryck. Studien finner även att forskarna i studien beskriver andra aspekter relaterade till de olika egenskaperna och dess aktiviteter. Olika tankar, uppfattade problem och andra aspekter att förhålla sig till i sitt sökande, inom de olika egenskaperna beskrivs. En djupare insyn i hur informationssökningsprocessen och beteenden ser ut, med Ellis modell som utgångspunkt och ramverk, har studien därmed resulterat i. En djupare insyn i hur forskare idag söker information i forskningssyfte och vad de förhåller sig till, utifrån studiens strategiska urval.

Tack till

Min handledare Maria Elliot, som med sitt engagemang och sin tillgänglighet har hjälpt och motiverat mig till att hela tiden fortsätta framåt och utveckla mitt arbete. Tack för all din hjälp och ditt stöd under arbetets gång.

Jag vill även rikta ett tack till Magnus Fredriksson, Josefine Bové och Nordicom för uppdraget och hjälp med att få tag i respondenter. Det har varit givande och intressant att få undersöka detta på uppdrag av er och jag hoppas att studien kan komma till användning för er.

Till sist vill jag även rikta ett stort tack till alla intervjurespondenter vars deltagande har varit essentiellt för att göra denna studie möjlig. Tack för ert förtroende, er tid och att ni har ställt upp trots att ni har haft mycket att göra.

Executive summary

To search for information today is, by many, seen as an easy and uncomplicated task. All you need is a digital device and the knowledge of the world is there for you to find and use. To search for information with a particular task or goal can however sometimes be challenging, for example to search for information with a scientific or research purpose. Is there a systematic way to do this? Is there a right and wrong? How do researchers actually search for information in their work as a researcher and what do they have to consider in this process?

The purpose of this study is to examine and analyze how Nordic researchers in the field of media- and/or communication studies search for information in their work as a researcher. With “information” this study intends to focus on discussions around the type of instrumental information that researchers need to complete a research project, mostly how they search for literature and earlier relevant research in their field or other information related to the topic they are researching. The focus is searching for information with a specific purpose and not in everyday life. This study aims to contribute to the informationseeking research field, with a focus on social science researchers, and to take a closer look at how Ellis mapping and generalizing model shows up and expresses itself in a sample of how a few researchers describe their daily work. Outside of the scientific field, the study is relevant for society at large since a lot has happened when it comes to searching for information, both for researchers as well as for the public in general, since the Ellis model first came out in 1989. To better understand how people search for information in today's digital climate and what they have to adapt to, can help us to better our informationseeking technology, informationseeking tools and communication efforts based on how people actually use them.

The study is written on assignment from Nordicom (<https://nordicom.gu.se/en>), a center for Nordic media research, with the intention that the results of the study will be a useful insight. Both into how their target audience searches for information in their work and hopefully this insight can be of value to better understand how communication efforts can fit the researchers behavior.

Ellis behavioral informationseeking model, that originated in 1989 but has been used and tested many times in later research through different disciplines, consists of six different activities or characteristics of the behavioral informationseeking process: starting, chaining, browsing, differentiating, monitoring and extracting. These are not steps in the process but rather characteristics that show up in different ways in different researchers' behavior.

The study examines its purpose: *how do the researchers search for information, through Ellis' model, and how is it expressed?* through three research questions applied to the collected empirical data:

Q1 How are the researchers' information seeking behaviors expressed?

Q2 What variations of information seeking activities do the respondents describe?

Q3 What other aspects do the respondents perceive and describe when it comes to what they need to take into account in their information seeking today?

The questions are formulated to, in a concrete way, answer the study's purpose by using Ellis' model as a foundation to elaborate on through looking closer at the general model and how it is expressed. Trying to sort out how different researchers can fit in the same model, but practice different behaviors within the frame of the model. By looking closer at this a deeper understanding and a more comprehensive answer to the research question about how researchers seek information can be achieved.

The study has been carried out through qualitative interviews with seven researchers from Norway, Denmark and Sweden. Three men and four women of different ages, seniority as researchers, different universities and various research areas in media- and/or communication studies. Ethical considerations have been made regarding the respondents' anonymity and depiction of the respondents. They have furthermore been informed about the study and its purpose and consented to the interview being recorded. Other methods such as surveys and observations have been considered, qualitative interviews have however ultimately been deemed the most suitable to answer the study's questions and purpose.

The results of the study confirm previous studies on the topic and show that Ellis' model (1989) still is relevant in describing how researchers search for information and literature in their work. The study additionally finds variations in how the activities among Ellis' characteristics are expressed and new aspects that the respondents describe related to the characteristics are identified and described. Thoughts, perceived problems and other aspects related to the information seeking process are presented. A deeper insight into what the information seeking process and behavior looks like, with Ellis' model as a framework is what the study has thus resulted in. Recommendations for continued studies on this topic are made.

Keywords: Information, information seeking, researcher, the Ellis-model, use- and user studies, the Nordic countries, media and communication studies.

Innehållsförteckning

Begreppsapparat.....	1
1. Inledning.....	2
1.1 Syfte och inom- och utomvetenskaplig relevans.....	3
1.2 Nordicom som uppdragsgivare.....	4
2. Bakgrund.....	5
2.1 Vad är information?.....	5
2.2 Digitalisering och sökmotorer.....	6
2.3 Forskare som informationssökare.....	7
3. Tidigare forskning.....	9
3.1 Informationssökning.....	9
3.2 Informationssökning bland forskare.....	10
3.3 Informationssökning bland samhällsvetenskapligt inriktade forskare.....	11
4. Teoretiskt ramverk.....	13
4.1 Ellis modell.....	13
4.1.1 Uppstart.....	13
4.1.2 Ihopkoppling.....	14
4.1.3 Browsing.....	14
4.1.4 Särskiljning.....	15
4.1.5 Övervakning.....	15
4.1.6 Extrahering.....	16
5. Syfte och frågeställningar.....	17
6. Metod och material.....	18
6.1 Kvalitativa samtalsintervjuer.....	18
6.2 Urval.....	19
6.2.1 Respondentgalleri.....	20
6.3 Etiska ställningstaganden.....	21
6.4 Genomförande.....	21
6.4.1 Intervjuguide.....	23
6.5 Metoddiskussion.....	24
6.5.1 Studiens kvalitet.....	25
7. Resultat och analys.....	27
7.1 Översikt.....	27
7.2 Ellis modell.....	27
7.2.1 Uppstart.....	27
7.2.2 Ihopkoppling.....	29
7.2.3 Browsing.....	31
7.2.4 Särskiljning.....	33

7.2.5 Övervakning.....	35
7.2.6 Extrahering.....	36
7.3 Sammanfattning av studiens viktigaste resultat.....	38
8. Slutsatser och diskussion.....	39
8.1 Förslag till vidare forskning.....	40
8.2 Rekommendationer till Nordicom.....	40
Referenser.....	42
Bilaga 1: Intervjuguide.....	

Begreppsapparat

Begreppen som presenteras nedan är begrepp som läsare förväntas ha nytta av att känna till innan läsningen av texten börjar. Detta för att ha bästa möjliga förståelse av texten och möjlighet att hänga med från start på vilka begreppsdefinitioner som kommer att utgå ifrån framöver.

MKV: En förkortning av medie- och kommunikationsvetenskap.

Forskare: En person som genomför vetenskapliga studier genom en planmässig, metodisk och aktiv process i syfte att bidra till det allmänna vetande genom att få fram ny kunskap inom ett område (Framtid.se, u.å.).

Forskning: En process som ämnar till att frambringa ett ökat vetande och nya kunskaper genom att utföra ett systematiskt arbete (Nationalencyklopedin, u.å.a). Resultatet av forskningen leder ofta till någon typ av vetenskaplig publicering (Framtid.se, u.å.).

Databas: En samling information som finns lagrad och organiserad på ett sätt där det är lätt att söka efter och hämta olika delar av information (Luleå tekniska universitet, 2011).

Sökmotor: En tjänst som används för att söka igenom innehåll på internet. Detta sker genom att användaren skriver in ett eller flera ord eller meningar i en sökruta. Sökmotorn söker då igenom det innehåll som har indexerats och visar upp en lista med sökträffarna för personen (Internetstiftelsen, 2021).

1. Inledning

Att söka information uppfattas idag, av många, som en enkel uppgift. Allt som behövs är en mobiltelefon, dator, ipad eller ett annat digitalt verktyg för att ha tillgång till en sökmotor med näst intill oändlig information. Google, som idag är en av de vanligaste sökmotorerna för att söka information på internet, grundades år 1998 (Growth marketing, u.å). Sökmotorn finns idag tillgänglig på fler än 130 olika språk och används av miljontals människor varje dag världen över. Att söka efter vilken information som helst, när som helst, har inte alltid varit lika lätt och tillgängligt som det är idag. Vad för information, hur sökaren går tillväga och vad för resultat som dyker upp vid en sökning har drastiskt förändrats i takt med digitaliseringen och den tekniska utvecklingen.

Den digitaliserade världen vi idag lever i har skapat ett samhälle som strävar efter ständig progression och jagar ny teknologi och det senaste sättet att göra saker på. När samhället i stort påverkas av digitaliseringen, påverkar det i sin tur även sättet allmänheten söker information på. Människors informationssökande är idag mer fragmenterad än tidigare (Case, 2007:4). Alla söker inte information på samma sätt och tar inte heller del av samma webbplatser och databaser. På grund av kommersiella intressen som idag styr vilka sökträffar som prioriteras hos olika användare får sökande på samma sökmotor inte nödvändigtvis upp samma resultat vid samma sökning. På grund av detta är det idag angeläget att närmare undersöka hur och var människor tar del av, använder och konsumerar information. Donald O. Case, som är professor inom informationsvetenskap, menar att det kan vara svårt att generalisera kring ett beteende som varierar mycket mellan olika intressen, personer och situationer och där en stor del av beteendet sker i en persons huvud (Case, 2007:5).

En specifik yrkesgrupp som har en särskilt nära koppling till information, kunskap och sökande efter ny sådan är forskare. Forskare söker både aktivt efter ny information och kunskap inom ett specifikt ämnesområde samtidigt som en stor del av deras arbete också går ut på att informera en allmänhet om den nya kunskap och information de har fått fram. Deras arbete handlar även om att utveckla vidare eller ifrågasätta det vi redan vet och den information som bland annat tas för givet (Tydén, 2022). Detta leder till att en viktig del av arbetet är att hela tiden hålla sig uppdaterad om vad för information som finns inom sitt specifika område för att sedan bygga vidare på det och helst vara först med nya tankar.

Utöver att informationssökandet har förändrats generellt för allmänheten, ser förhållandena för sökandet helt annorlunda ut idag än vad de tidigare har gjort även för forskare. Hur deras arbete såg ut innan internet var mycket olikt från idag och på några dekad har förhållandena skiftat och forskare som yrkesgrupp har nu fler valmöjligheter i tillvägagångssätt än någonsin tidigare. Som forskare har man även en unik relation till informationen och det material man samlar in (se punkt 2.3 Forskare som informationssökare). Detta leder idag till att källkritik och informationshantering i allt större utsträckning blir en viktig del av forskarens arbete. Bland annat blir det mer och mer aktuellt att bland annat ta ställning till vilka sökmotorer de

vill använda sig av samt hur, vilka filtreringar som är relevanta i de olika sökmotorerna, forskning från olika länder finns lättillgängligt och mycket mer. I ett allt mer globaliserat samhälle, till följd av digitaliseringen, finns idag forskning tillgänglig världen över och det kommer ut nya publikationer både i etablerade tidskrifter så väl i andra mer informella forum. Hur ska man som forskare söla i all information? Vart vänder man sig, hur navigerar man i den sökmotorn eller databasen man använder sig av och hur väljer man ut information av värde och relevans?

Att undersöka hur forskare söker information är intressant då deras informationssökning och informationsinhämtning sker på andra villkor än vad en person som söker information i vardagen gör. Forskare söker information för ett specifikt syfte, bör förhålla sig källkritiskt och söker ofta i speciella sökmotorer för att hitta den informationen de är ute efter. Att undersöka detta utifrån ett medie- och kommunikationsperspektiv blir intressant då det bygger vidare på den tidigare forskningen inom området men med ett nytt användarperspektiv inom ett område som inte tidigare har undersökts med MKV som utgångspunkt.

1.1 Syfte och inom- och utomvetenskaplig relevans

Syftet med studien är att undersöka och analysera hur forskare inom medie- och/eller kommunikationsvetenskap söker information i sitt arbete som forskare med fokus på den typ av instrumentell information som forskare behöver för att utföra ett forskningsarbete. Det vill säga informationssökning i ett specifikt syfte. Främst fokuserar studien på hur de söker tidigare relevant forskning, litteratur och liknande information relaterad till fenomenet de undersöker. Detta kommer att undersökas genom Ellis modell (1989) som teoretiskt ramverk. Mitt bidrag med den här studien, på en inomvetenskaplig nivå, är att tillföra en djupare insyn i hur forskare söker information på liknande eller olika sätt genom att identifiera var det skiljer sig och hur. Dessutom ämnar studien att få en större inblick i det valda teoretiska ramverket. Den mest prominenta tidigare forskningen inom området har undersökt hur forskare söker information i större skalor med intentioner att kartlägga och hitta mönster på en större population. Det som däremot saknas är en närmare, djupare kvalitativ insyn i hur det mer detaljerat ser ut och skiljer sig bland forskare inom samma område och exempelvis om det kan finnas olika typer inom dessa modeller. Majoriteten av den tidigare forskningen har dessutom utförts i Storbritannien och den här studiens bidrag är därför ytterligare att bidra med internationell forskning på området och därmed en annan kontext. Studien är vidare relevant, ur ett utomvetenskapligt perspektiv, då mycket har hänt i samhället och världen sedan Ellis modell först skapades år 1989. För att förstå och förbättra bland annat nuvarande informationssökningsteknologi och kommunikationsinsatser, både för forskare men även för allmänheten, är det av vikt att undersöka detta vidare genom att försöka förstå hur människor söker information och vad de idag behöver förhålla sig till. Eftersom att detta är någonting som under de senaste åren har förändrats mycket, kan även forskning för bara 5 eller 10 år sedan vara till viss del irrelevant då exempelvis nya AI verktyg har tillkommit sedan dess.

1.2 Nordicom som uppdragsgivare

Uppdragsgivaren till studien är Nordicom. På deras webbplats (<https://nordicom.gu.se/sv/om-nordicom>) beskrivs att Nordicom är ett centrum för nordisk medieforskning och har i syfte att utveckla och sprida vetenskapsbaserad kunskap i form av fakta, statistik, analys och omvärldsbevakning kring mediernas funktion i Sverige såväl som i Norden. Deras arbete går även ut på att stärka den nordiska medieforskningen och samarbetet mellan nordiska medieforskare. Nordicom ger dessutom ut ny vetenskaplig litteratur inom forskningsfältet, driver plattformen NordMedia Network och medverkar i anordnandet av nordiska medieforskarkonferensen NordMedia. De är utöver detta även ett samarbetsorgan till Nordiska ministerrådet, har ett uppdrag från svenska Kulturdepartementet och samverkar med mediemyndigheter i både Sverige och Norden. Genom att undersöka hur nordiska medie- och kommunikationsforskare söker information och litteratur i deras arbete kan Nordicom, med hjälp av resultatet, undersöka i vilken utsträckning deras insatser - att skapa uppmärksamhet för det de publicerar genom en deras olika kommunikationsinsatser - lever upp till deras förväntningar och hjälpa dem förstå vad som fungerar och inte och varför det är så (JMG, 2023).

2. Bakgrund

Nedan presenteras en bakgrund till studiens beröringspunkter. En bakgrund och försök till en definitionsutredning av informationsbegreppet och relaterade termer presenteras först. Därefter följer en diskussion kring samhällets digitala utveckling som har skett i förhållande till informationssökning. Hur den övergången har påverkat informationssökning till hur det ser ut idag. Sist presenteras en kortare bakgrund kring forskares arbete och deras relation till information och informationssökning.

2.1 Vad är information?

Information är ett svårdefinierat begrepp vars betydelse forskare och tänkare genom tiderna varit oense om. I det engelska språket har ordet funnits nedtecknat i olika texter redan under 1300-talet (Case, 2006:40). Ordet härstammar i grunden från latin och grekiskan och användes redan före den kristina tiden. Information är alltså ett ord som har funnits och använts i olika språk i över 700 års tid, men vars betydelse det fortfarande saknas en gemensam konsensus kring.

En populär definition: “information är all stimuli vi känner igen i vår miljö”, kommer från psykologen George A. Miller (1968 i Case, 2006:40). Andra menar att det handlar om igenkännandet av mönster i världen omkring oss (se exempelvis Dervin, 1976; Farace, Monge, & Russell, 1977; Rogers, 1986; Johnson, 1997; Higgins, 1999 i Case, 2006:40). Antropologen Gregory Bateson definierade ordet som “any difference that makes a difference to a conscious, human mind” (Bateson, 1972:453 i Case, 2006:40). Han menade att information är vad som än verkar betydelsefullt för en människa, oavsett om det kommer från en psykologisk inre värld eller utifrån. Donald O. Case själv, som är professor i informationsstudier vid Kentuckys universitet (Donald Case's website, u.å), definierar information i sin bok som “en skillnad du uppfattar, i din miljö eller i dig själv. Det är vilken aspekt som helst som du lägger märke till i verklighetens mönster.” (Case, 2006:5). Nationalencyklopedin definierar däremot information som en generell beteckning för “det meningsfulla innehåll som överförs via kommunikation i olika former” (Nationalencyklopedin, u.å.b). Samma källa menar även att det är svårt att dra en strikt gräns mellan kunskap och information (Nationalencyklopedin, u.å.b). Än idag går det alltså inte att identifiera en och samma definition av ordet. Den typen av information som den här studien är ute efter att undersöka innefattar den typen av specifik information som är grundläggande för att genomföra forskningsarbete, med fokus på främst tidigare forskning och liknande litteratur som forskarna bygger sina forskningsprojekt på.

Case (2006:5) definierade ytterligare att ett informationsbehov är då du känner igen att det du vet om någonting inte räcker till för att tillfredsställa ett mål du har. Medan Harter (1992 i Case, 2006:79) istället hävdade att tala om en individs “informationsbehov” var detsamma som att beskriva sitt nuvarande psykologiska tillstånd eftersom behovet skiftar osystematiskt

varje gång en ny relevant bit av information stöts på i sökandet. Informationssökning definierar Case (2006:5) som en “medveten ansträngning att få tag på information som svar på ett behov eller en lucka i sitt vetande”. Det är den här definitionen som jag i den här studien har valt att utgå ifrån då informationssökning som fenomen diskuteras och undersöks vidare.

Informationsbeteende, ibland förkortat “IB” omfattar, utöver informationssökande, andra passiva eller oavsiktliga beteenden som exempelvis “på träffande” (encountering) av information, “skymta” (glimpsing) information eller övriga avsiktliga beteenden som inte nödvändigtvis involverar att just söka. Exempelvis aktiviteten att undvika information (Case, 2006:5). Det av dessa informationsrelaterade begreppen som diskuteras mest inom vetenskapen är informationssökningen, vilket Case (2006:5) menar är ett så alldagligt beteende att det ofta inte funderas över. Det är därför intressant att studera.

2.2 Digitalisering och sökmotorer

Att söka information uppfattas idag, av många, som en enkel uppgift. Information som tidigare funnits utspritt på kontor, i arkivskåp, datorer och i människors hjärnor och därför inte alltid var lätt att lokalisera eller undersöka (Case, 2007:4), finns idag samlade på en och samma plats. Olika kanaler för kommunikation har därmed kollapsat till en och informationssökandet idag är mycket mer holistiskt (Case, 2007:4). Allt som behövs idag är en mobiltelefon, dator, ipad eller ett annat digitalt verktyg för att ha tillgång till en sökmotor med näst intill oändlig information. Google, som idag är en av de vanligaste sökmotorerna för att söka information på internet, grundades år 1998 (Growth marketing, u.å). Sökmotorn finns idag tillgänglig på fler än 130 olika språk och används av miljontals människor varje dag världen över. Att söka efter vilken information som helst, när som helst, har inte alltid varit en lika självklar och tillgänglig uppgift som det är idag.

För ungefär 25 år sedan, då Google grundades, var Google inte den enda sökmotorn på marknaden. Nedan följer en kort genomgång av sökmotorernas uppkomst och därefter snabba utveckling till dit vi är idag taget från en artikel i PCförAlla, skriven av Petter Ahrnstedt. Lycos var en av de första sökmotorerna som lyckades gå med vinst redan 1997. De lanserades år 1994, i takt med att internet blev tillgängligt för allmänheten att använda och år 1999 var Lycos en av de mest besökta sajterna i världen. Näst kom Hotbot, den första sökmotorn som hade en funktion där användaren kunde söka bland sökresultaten. År 1998 såldes Hotbot vidare till Lycos. Under 1990-talet kom även Alltheweb som hade potentialen att bli lika stor som Google idag är. Alltheweb var en av de första sökmotorerna att erbjuda sökningar som både gav träffar i form av videor, bilder och ord. År 2011 togs sajten över av Google. Excite var en annan populär sökmotor, som senare blev uppköpt av Askjeeves. Askjeeves blev senare till Ask.com som idag fungerar som en metasökmotor (Ahrnstedt, 2020).

Altavista, som kunde söka otroligt snabbt i stora databaser, indexerade 10 gånger mer än sina konkurrenter och ansågs av många vara nätets bästa sökmotor under 1990-talet, blev även den tillslut uppköpt och nedtyngd av annonser. Sökmotorn hamnade hos Yahoo och år 2013 begravdes den (Ahrnstedt, 2020). År 2001 passerades Altavista av sökmotorn av Page och Brins, Google, främst då den erbjöd en reklamfri och snabbare sida (Andersson, 2022).

Historien visar på hur snabb utvecklingen av internet och de sökmotorerna vi idag tar för givet har varit; hur mycket som har förändrats och kommit och gått under en kort period av den mänskliga existensen. Att söka information är alltså någonting som har förändrats för alla människor genom tillgång och kunskap kring internet. Var man söker information har förändrats och med detta kommer nya aspekter att förhålla sig till i sitt sökande efter information. Exempelvis behöver sökare förhålla sig till att sajterna som listas vid en sökning på Google ofta består av bland annat betalda annonser, såväl som företag som har betalt för att deras webbplats ska visas högt upp (Case, 2016:5). Indexeringen av webbsidorna i de flesta sökmotorerna idag sker, enligt Internetstiftelsen (2021), med hjälp av sökrobotar som har som mål att visa upp så relevant innehåll som möjligt för dig som användare. För att göra detta profilerar de flesta sökmotorerna användaren utifrån exempelvis kön, surfvanor, plats och ålder. Detta leder till att de sökträffarna som du får upp vid en sökning kan se helt annorlunda ut från en annan persons, då resultaten visas i fallande ordning rangordnade utifrån den bedömda relevansen för just dig (Internetstiftelsen, 2021).

En myt som Brenda Devin bryter ner i "Looking for information: A survey of research on information seeking, needs and behaviour" (Case, 2007:8) är att mer information alltid är bättre. Idag finns ett överflöd av information, men det betyder inte nödvändigtvis att informationssökandet blir mer effektivt. Det kan istället göra det svårare att hitta rätt. Hur man navigerar inom detta informationslandskap vi befinner oss i idag kan därför skilja sig från person till person. Informationssökningsperspektivet är relevant att studera då det handlar om individens praktiker och beteenden och är ett annat sätt att se på användare. Istället för att dela in användare i målgrupper utifrån vissa gemensamma egenskaper kan ett individuellt perspektiv vara användbart för att identifiera individens behov och rutiner och förstå olika praktiker och användande på ett djupare plan.

2.3 Forskare som informationssökare

Vetenskap är någonting som människan har hållit på med i någon form så länge mänsklig civilisation har funnits. Forskare har genom historien arbetat på olika sätt, men sedan modern vetenskap och dess praktiker etablerades har större krav ställts på att forskningen ska ske och se ut på ett visst sätt för att klassas som riktig och äkta forskning.

Framtid.se definierar en forskare som en person som genomför vetenskapliga studier utifrån en metodisk, planmässig och aktiv process där målet är att få fram nya kunskaper och samtidigt öka det gemensamma vetandet (Framtid.se, u.å). Detta kan ske inom en mängd

olika kunskapsområden, specifika såväl som breda. En forskare kan ha olika titlar, som exempelvis doktorand, professor, lektor eller liknande tjänster på exempelvis universitet som ofta innefattar både en del undervisning och en del egen forskning, i olika mängder.

Nationalencyklopedin menar att forskning är en process där ny kunskap systematiskt arbetas fram för att öka vetandet och som ofta resulterar i en publicering av en vetenskaplig text (Nationalencyklopedin, u.å; Framtid.se, u.å). I arbetet som forskare gör krävs en hel del sökande och insamling av information. Det som gör forskarens roll unik är att målet med deras arbete är att bidra till det kollektiva vetandet och antingen söka efter nya kunskaper som inte tidigare upptäckts eller bygga vidare på den kunskap som redan finns, men på nya sätt (Tydén, 2022). På grund av att informationssökning är en central del av en forskares jobb skiljer sig deras informationsbehov och beteenden ofta från allmänt informationsbehov och uttrycker sig därför även annorlunda.

Trots att det idag finns ett system i Sverige där vi har forskarutbildningar på 2 eller 4 år, efter studier på grundnivå och minst ett år av studier på avancerad nivå, som leder till en doktorsexamen (Saco, u.å), ser motsvarigheten till dessa krav fortfarande olika ut världen över. Både hur forskare jobbar och vilka krav som ställs på de ser olika ut världen över. Det är därför intressant att undersöka hur forskare söker information i olika samhällskontexter då alla inte har tillgång till samma resurser. Vid en undersökning av hur forskare söker information är det därför relevant att specificera i vilken kontext detta utförs. Informationssökandet skiljer sig alltså inte endast från förr på flera sätt, utan även utifrån var i världen man utför sin forskning, vad man undersöker, hur och varför. Jag har i den här studien valt att studera forskare i Norden utifrån bristande tidigare forskning från området och utifrån uppdragsgivaren.

Den här studiens fokus ligger vidare på den essentiella informationen som krävs för att genomföra ett forskningsprojekt i form av främst sökandet av tidigare kunskap och forskning inom området. Med detta sagt är det även viktigt att påpeka att det inte är den enda eller alltid främsta informationen som krävs eller söks efter i ett forskningsprojekt. Bland annat kan insamling av egen data vara en stor del av informationssökningsprocessen hos forskare. Då forskares arbete är tätt sammanflätat med kunskapssökande och informationssökande är de en intressant yrkesgrupp att undersöka när det kommer till detta (se Tidigare forskning punkt 3.3 Informationssökning bland samhällsvetenskapligt inriktade forskare för mer).

3. Tidigare forskning

I följande kapitel presenteras ett försök till en överblick över den tidigare forskningen inom informationssökningsfältet. Informationssökning är ett omfattande forskningsområde vilket innebär att all relaterad forskning inte ryms att redovisas i det här begränsade formatet. Beslut har därför tagits i förhållande till vad som är mest väsentligt att framföra i det här kapitlet för att ge läsaren bra förutsättningar till en grundläggande förståelse över området inför resterande text.

En översiktlig sammanfattning över informationssökning som forskningsområde presenteras först. Därefter följer en inblick i forskningen inom informationssökning bland forskare specifikt, för att i sista avsnittet presentera den specifikt relevanta forskningen inom informationssökning bland forskare som utför forskning inom samhällsvetenskapliga forskningsområden. Forskningen som nedan presenteras bedöms vara specifikt relevant för den här studien och som studien ämnar att bygga vidare på. Under det sista kapitlet redovisas även den relevanta tidigare forskningen gjord med Ellis modell, vilket även är det valda teoretiska ramverket i den här studien.

3.1 Informationssökning

Att söka information handlar om att fylla i en kunskapslucka eller ett behov. Att utöva sökandet i olika medium är vi så pass bekanta med idag att vi sällan ifrågasätter det. På grund av detta trotsar ofta informationssökande beteenden generalisering och undkommer observation (Case, 2007:5). Case (2007:5) menar dock att detta är en mer komplex process än vad det på ytan ser ut att vara. I tidiga studier har artefakter och mötesplatser (som exempelvis böcker, tidskrifter, tv, radio, universitet, skolor och bibliotek) för informationssökning varit i fokus mer än hur individuella användare fungerar (Case, 2007:6). Det var först efter 1970-talet som forskare vände sig bort från informationssystemen och istället fokuserade på individen som en skapare, användare och sökare av information (Case, 2007:23). Då informationssökning innefattar ett brett forskningsområde och i princip allt som har med människor att göra kan potentiellt vara intressant för forskning inom området finns det flera tusentals skrivna dokument från olika praktiker och discipliner inom informationssökningsforskningen (Case, 2007:14). Inom tidig informationssökningsforskning användes inte teorier, då fokuset istället var att samla ihop data i syfte att utveckla olika informationssystem (Case, 2007:148). På senare tid har informationssökningsstudier gjorts bland annat med teorier från masskommunikation (då främst med ett fokus på uses and gratifications teorin), pedagogik, sociologi, management, psykologi och medicin som utgångspunkt (Zweizig, 1977 i Case, 2007).

Ett populärt område inom informationssökning som genom historien har studerats i stor omfattning är biblioteksanvändning och informationshämtning, ofta med ett uppgiftsorienterat fokus och fokus på informationssystem (se Detlor & Lewis, 2004; Millera m.fl., 2023). Även

studier som undersöker informationssökning och spridning utifrån ett arbete i management eller ledning och studier med ett fokus på informationssökning utifrån olika yrkestitlar har genom historien etablerats till större områden inom informationssökningsforskningen (se Dawes & Sampson, 2003; Makri, Blandford & Cox, 2008). Ytterligare ett område som har studerats i stor utsträckning är hur forskare söker information i sitt arbete och i forskningssyfte (se nästa rubrik, punkt 3.2 Informationssökning bland forskare för mer om detta).

Informationssökning är vidare ett fenomen som har undersökts utifrån flera olika modeller. Bland annat Ingwersen (1996), Marchionini (1995) och Vakkaris (2003) modeller är alla ämnade att användas för att undersöka informationssökningsbeteenden när det kommer till specifika uppgifter (tasks), som exempelvis att söka elektronisk information i databaser eller online-bibliotek. Voight (1961), Menzel (1964), Paisley (1968) och Orrs (1970) modeller har däremot för avsikt att visa på informationssökningsbeteenden bland vetenskapsmän (främst inom naturvetenskapen), medan Hernon (1984) och Ellis (1989) anpassade sina modeller efter hur forskare inom de samhällsvetenskapliga disciplinerna sökte efter information i sitt arbete, främst med fokus på hur de söker litteratur. Ellis (1993) utökade senare sin modell till att inkludera forskare inom viss fysik och kemi. Johnson (2004) och Savolainen (1993) modellerna, ämnar att förklara informationssökning i vardagen.

3.2 Informationssökning bland forskare

Att undersöka hur forskare/akademiker söker information har varit ett fokus för undersökningar inom biblioteks- och informationsvetenskapen i årtionden. Även inom det här området har en mängd studier gjorts med olika fokusområden, modeller, teorier, syften och metoder. Nedan följer en presentation av tre relaterade och tongivande studier inom området. Studier av Ellis, Cox och Hall (1993), Ellis och Oldman (2005) och Ebrahimzadeh m.fl. (2020) har bland annat undersökt hur forskare söker information i deras arbete och i forskningssyfte. Ellis, Cox och Hall intervjuade år 1993 fysiker och kemister och kunde, utifrån resultatet och Ellis tidigare forskning, identifiera åtta egenskaper av sökningsmönster: starting, chaining, browsing, differentiating, monitoring, extracting, verifying och ending. Två av dessa egenskaper (verifying och ending) var unika för kemisterna i deras urval. Slutsatserna av undersökningen var därmed att fysiker och samhällsvetenskapligt inriktade forskare sökte information på liknande sätt, medan kemister stack ut i sitt sökande då de beskrevs ha två ytterligare egenskaper. Ellis och Oldman (2005:29) undersökte 12 år senare hur engelska litteraturforskare i Storbritannien sökte information, i syfte att se om den elektroniska revolutionen, som de kallade det, hade förändrat forskarnas arbetssätt, attityder kring internet och när det kom till att ha internet som utgivningsställe för sin forskning, upplevelser av användningen och kunskap kring information (information literacy). Resultatet av studien var att elektronisk media påverkade forskarna i deras forskningsarbete, viss media adopterades snabbt medan andra verktyg inte, enligt Ellis och Oldman, användes till dess fulla potential (Ellis & Oldman, 2005:36).

Ebrahimzadeh m.fl. undersökning “Triggers and strategies related to the collaborative information-seeking behavior of researchers in ResearchGate” (2020) ämnade att identifiera triggers, strategier och resultat av olika informationssökningsbeteenden hos forskare på ResearchGate sociala nätverkssida. Populationen av forskare på ResearchGate som utgicks från i studien var doktorander och assistenter till professorer inom det biblioteks- och informationsvetenskapliga fältet. Kvalitativa intervjuer användes för datainsamlingen och baserat på studiens resultat så menade Ebrahimzadeh m.fl. att informell kommunikation och komplexa informationsbehov leder till att kollaborativt informationssökande används, såväl som enkel åtkomst till informationskällor och att hitta relevant information, som också bedömdes vara viktiga faktorer som påverkade att urvalet samarbetade med sin informationssökning.

3.3 Informationssökning bland samhällsvetenskapligt inriktade forskare

Hur forskare som studerar olika områden inom samhällsvetenskapen söker information har, genom tidigare forskning, undersökts utifrån flera olika metoder där kvalitativa intervjuer och kvantitativa enkäter är mest frekvent förekommande. En etablerad modell inom området är Hernons modell (1984), “addressing information needs”, som togs fram för att undersöka samhällsvetenskapliga forskares informationsbehov. En del av den forskningen som har utförts inom området har fokus på hur bibliotekstjänster och liknande informationstjänster kan utvecklas och flera med fokus på användandet av digitala tidskrifter. En del med ett kvantitativt fokus på vilka informationskällor som används mest och av vilka subgrupper och en del med fokus på behov och individen. Då det finns en mycket stor mängd internationell forskning som undersöker informationssökning, informationsbehov, informationsbeteenden och informationsundvikande med mera hos samhällsvetenskapliga forskare - från en mängd olika discipliner och med olika teorier och infallsvinklar är det inte möjligt att i det här begränsade formatet sammanställa all den tidigare forskningen som har utförts genom åren. Jag hänvisar istället till Donald O. Cases utförliga sammanställningar som innehåller heltäckande översikter inom området (se Case, Donald O., 2002, 2007, 2012, 2016, Given, Lisa M.; Case, Donald O.; Willson, Rebekah, 2023). Det är även de utförliga litteratur-/ämnesöversikterna som finns i böckerna, främst 2007 års upplaga tillsammans med 2023, som den här studien bygger vidare på och har som grund. Följande kapitel kommer specifikt att utgå ifrån Ellis modell och relevant tidigare forskning som har gjorts baserat på den. Den här studien ämnar alltså att bygga vidare på bland annat specifikt Ellis (1989), Meho & Tibbe (2003), Xuemei Ge (2010).

I Ellis modell, “A behavioural model for information retrieval system design” (1989) undersöks forskarnas informationssökningsprocesser genom sex generiska funktioner: “starting, chaining, browsing, differentiating, monitoring and extracting”. Detta är en grundläggande modell från 1980-talet som används för att undersöka forskare inom samhällsvetenskapliga discipliner och som sedan 1980-talet har använts och gjorts om eller

byggts vidare på i flertalet senare studier. (Modellen förklaras i detalj mer utförligt under punkt 4. Teoretiskt ramverk då Ellis modell är det valda teoretiska ramverket i den här studien).

Meho och Tibbe gjorde 14 år senare en studie, "Modeling the Information-Seeking Behavior of Social Scientists: Ellis's Study Revisited" (2003), där de undersökte samhällsvetenskapligt inriktade forskare som studerade statslösa nationer. Undersökningen utfördes genom intervjuer via mail med 60 fakultetsmedlemmar från 14 olika länder. Studiens resultat bekräftade Ellis tidigare fynd och modell, men menade att en fullständigare beskrivning av informationssökningsprocessen, utifrån just deras specifika urval, bör inkludera 4 ytterligare aspekter: accessing, networking, verifying och information managing. I deras text beskriver de även varför just den här forskargruppen sticker ut i sitt sökande. Här var alltså fokuset på att utveckla modellen utifrån en särskild grupp samhällsvetenskapliga forskare.

En annan av dessa relevanta tidigare studier är en studie av Xuemei Ge från 2010, "Information-Seeking Behavior in the Digital Age: A Multidisciplinary Study of Academic Researchers", där han undersöker och jämför samhällsvetenskapliga forskares informationssökningspraktiker med humanistiska forskare med ett fokus på elektroniska informationsresurser. Han kom fram till att elektroniska informationsresurser spelade en viktig roll i forskarnas informationssökande (Ge, 2010:450). Bland de 8 olika typerna av internetbaserade informationsteknologier som fanns med i studien var webben, databaser och digitala tidskrifter på första, andra och tredjeplats i vikt hos respondenterna. Sedan kom online kataloger och e-mail, där han hittade att samhällsvetenskapliga forskare i större utsträckning använder sig av elektroniska informationsresurser än humanistiska forskare. Dessutom testades även en tidigare modell av Ellis (1989) för informationssökning för att undersöka dess relevans i de elektroniska resursernas tidsålder och om den fortfarande håller, vilket han kom fram till att den gjorde (Ge, 2010:450-451). En ytterligare upptäckt var även att inom vissa discipliner uppfattades elektroniska resurser som inte tillräckligt tillgängliga och/eller mindre nödvändiga för forskarens kompetensområde.

4. Teoretiskt ramverk

I följande kapitel presenteras studiens valda teoretiska ramverk och dess tillhörande centrala begrepp. Det valda teoretiska ramverket för den här studien är Ellis modell som består av sex olika egenskaper av informationssökningsbeteenden hos forskare inom samhällsvetenskapen som definierar modellen.

4.1 Ellis modell

David Ellis är en forskare från Storbritannien vid universitetet av Sheffield och släppte år 1989 sin första version av sin välkända modell i texten "A behavioral model of information seeking processes among social scientists". Modellen går i grunden ut på att försöka förklara informationssökningsprocessen hos samhällsvetenskapligt inriktade forskare utifrån deras beteende. Tidigare studier av informationssökning inom samhällsvetenskapen har främst fokuserat på vilken typ av material som forskarna använde sig av i sitt sökande och vilka metoder som användes för att få tag på den typen av material, istället för att konstruera en modell av informationssökningsbeteenden som Ellis gjorde.

Nedan följer en presentation av de sex egenskaperna som Ellis identifierade och som i flertalet senare studier även har bekräftats som fortsatt relevanta när det kommer till att beskriva informationssökningsbeteenden hos forskare inom samhällsvetenskap, trots olika förslag på tillägg. Värt att påpeka är att Ellis inte beskrev egenskaperna som nödvändiga steg som tas i en viss ordning eller att alla egenskaperna utförs av alla. Det är olika egenskaper som kommer till uttryck genom aktiviteter som kan ske utan inbördes ordning, i olika skeenden av sökandet eller flera sammanflätat och så vidare.

4.1.1 Uppstart

Ellis beskriver det startande stadiet, *starting*, av forskarnas sökprocess som stadiet där aktiviteter som är karakteristiska för det initiala sökandet efter information visar sig. Dessa aktiviteter går ofta ut på att identifiera referenser som kan fungera som utgångspunkt för det fortsatta sökandet. Referenserna forskarna är ute efter under det här stadiet består ofta av bekanta källor som forskaren tidigare har använt sig av och vet är relevanta. Även mindre bekanta källor som förväntas ge relevant information är av värde under det startande stadiet. Uppstarten definieras dessutom ofta av kommunikationsaktiviteter såsom exempelvis att samtala med kollegor, utöver att också bland annat kolla i olika indexar, sammanfattningar och läsa litteraturöversikter. All aktivitet som initierar sökandet efter information kan klassas inom den här kategorin som startade aktiviteter (Meho & Tibbo, 2003:570-571; Ge, 2005:18).

I Ellis första undersökning 1989 där begreppet först myntades beskrev Ellis att det var tydligt att forskarnas avsikt i början av informationssökningsprocessen inte var att genomföra en totalt omfattande sökning, utan att till en början identifiera referenser. Han såg även att det

fanns flera olika tillvägagångssätt för att göra detta på bland forskarna. Trots olika strategier hade forskarna samma mål: att få en överblick över området, bli uppmärksammade på centrala idéer/studier och få en grund för nästa identifierade egenskap: ihopkopplingen (Ellis, 1989:241).

4.1.2 Ihopkoppling

Ihopkoppling, eller *chaining* som är Ellis ursprungliga begrepp, handlar om att följa olika kedjor av citat eller andra former av referenser som kopplar samman olika källor eller material med varandra. Ofta är det källor som har identifierats under det startande skedets aktiviteter (Meho & Tibbo, 2003:570-571 och Ge, 2005:18).

Ellis (1989:241) förklarade att ihopkoppling där kopplingar mellan referenser följs mellan olika material kan delas upp i två olika aspekter: "backward chaining", som han beskriver är att identifiera referenser *från* ett material eller initial källa, medan "forward chaining" sker i motsatt riktning och går ut på att identifiera och följa upp referenser *till* ett material eller originalkälla. Backward chaining sker alltså antingen genom en direkt konsultation av det ursprungliga materialet, kolla på citat indexar eller genom att följa upp referenser som ges i materialet. Ellis ansåg att backward chaining var en mer väletablerad, traditionell och vanligare aktivitet för informationssökande bland akademiker och forskare inom alla discipliner. Forward chaining påstod Ellis var mindre välkänt och därmed inte en lika vanlig funktion hos forskarna i sina informationssökningsaktiviteter. Däremot ansåg han att funktionen kunde visa sig väldigt användbar när den väl användes på rätt sätt (Ellis, 1989:241).

4.1.3 Browsing

Browsing är, beskrivet av Ellis (1989) som, "riktade sökningar inom ett område av potentiellt intresse". Det går ofta ut på att på ett mer avslappnat sätt söka information. Browsing aktiviteterna involverar inte endast skanning av publicerade tidskrifter och innehållsförteckningar, utan även av bland annat referenser och abstracts från tillbakablickande litteratursökningar (Meho & Tibbo, 2003:570-571 och Ge, 2005:18). I Ellis ursprungliga text (1989) skrev han att om slumpmässig browsing utesluts kan de flesta former av browsing förstås som representativa av något riktade eller något fokuserade sökningar inom områden av tänkbart intresse. Han menade även att de huvudsakliga typerna av information som krävdes för att utföra browsing var listor med författare, konferenshandlingar, listor på förlag, breda och smala ämnesrubriker, tidskrifter, citerade verk, papers och ämnesbegrepp. Att tillhandahålla åtkomst för de flesta av dessa browsing aktiviteter påstod Ellis skulle vara relativt oproblematiskt för informationssökningssystem, då sökaren främst bläddrar igenom innehållslistor med olika material som redan finns i databasen (Ellis, 1989:241).

4.1.4 Särskiljning

Särskiljning, eller *differentiating*, kännetecknas av att sökaren särskiljer olika källor från varandra i sitt sökande utifrån kända skillnader. Några exempel på dessa skillnader är författare, tidskrifts-hierarkier och karaktären såväl som kvaliteten på informationen. Särskiljningen utförs av forskarna i sökprocessen för att kunna filtrera mängden information som samlas in (Meho & Tibbo, 2003:570-571 och Ge, 2005:18).

Ellis hittade, i sin studie år 1989, att den här aktiviteten var en vanligt förekommande del av informationssökningen bland hans undersökta forskare. Att sälla och sortera bland källor utifrån deras sannolikhet att innehålla intressant eller relevant material visade sig därmed vara en central del av informationssökandet. Ellis fann även att aktiviteten användes för att filtrera bort material så att både typen av material som senare skulle bearbetas och dess mängd skulle minska till endast det som ansågs vara av mest potentiellt intresse. Detta utfördes, hittade Ellis, på tre huvudsakliga sätt: genom att sälla utifrån tillvägagångssätt eller perspektiv i texten, efter nivå, kvalitet eller typ av behandling av materialet i texten eller efter det ämnet som texten behandlade. Dessa kriterier var applicerade på källorna där forskarna sökte information.

4.1.5 Övervakning

Övervakning, eller *monitoring*, innefattar aktiviteter som utförs i syfte att behålla en medvetenhet över utvecklingen inom ett visst område genom att övervaka särskilda källor. Det går alltså ut på att hålla sig uppdaterad kring utvecklingen inom ett område genom att regelbundet följa särskilt utvalda källor. Exempel på sådana källor skulle kunna vara viktiga tidskrifter, nyheter, konferenser, magasin, böcker eller kataloger (Meho & Tibbo, 2003:570-571 och Ge, 2005:18).

Ellis (1989) förslag på att utveckla söksystemen för att anpassas till den här aspekten av sökandet är att sökaren ska kunna ange en lista med källor som systemet sedan kan söka i varje gång användaren använder databasen eller varje gång källorna uppdateras i databasen. Dessutom menade han att övervakningsaspekten skulle vara en relativt enkel funktion att inkludera i ett informationshämtningssystem. Sökningar som görs under övervakningstadiet kan, enligt Ellis, ta formen av en specifik sökning som utförs generellt eller endast i specificerade källor, visa innehållets sidor i specificerade tidskrifter eller listor över förlag och/eller visa de senaste tilläggen till databasen. Sökningar som utförs under övervakningen kan breddas eller smalnas av beroende på hur mycket material som identifierats som de önskar konsultera vid en viss tidpunkt (Ellis, 1989:241).

4.1.6 Extrahering

Att extrahera information innebär att systematiskt jobba sig igenom en specifik källa för att identifiera material av intresse i just den. Alla typer av aktiviteter som associeras med att gå igenom en eller flera källor och selektivt identifiera relevant material från dessa källor

utmärker extraheringstadiet. Här kan det exempelvis handla om att systematiskt gå igenom uppsättningar av tidskrifter, serier av monografier, samlingar av index, abstract, bibliografier eller databaser (Meho & Tibbo, 2003:570-571 och Ge, 2005:18).

Ellis (1989:241) menade att systematiskt jobba sig igenom en särskild källa för att identifiera material av intresse, var en aktivitet som många forskare hade ägnat sig åt någon gång i deras karriär. Dessutom hävdade Ellis att aktiviteterna antingen skulle ske genom direkt konsultation av källor, genom att använda kumulativa index till källan eller genom en kombination av de båda. Ellis ansåg att ett bra söksystem bör tillhandahålla för alla typer av tillvägagångssätt. Den som söker bör kunna, exempelvis, söka igenom flera uppsättningar av innehållssidor i tidskriften (Ellis, 1989:241).

5. Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka hur forskare, från Norden inom MKV, söker information i sitt arbete som forskare, med fokus på främst hur de söker efter relevant litteratur och tidigare forskning. Den typen av litteratur som är relevant för dem i deras arbete är bland annat tidigare forskning och liknande information om forskningsområdet. Detta kommer att undersökas med utgångspunkt i den ovan presenterade modellen av Ellis (1989) och de tillhörande sex egenskaperna. De konkreta frågeställningarna som studien ämnar att få svar på är:

F1 Hur kommer forskarnas informationssökning beteenden till uttryck?

För att få svar på syftet kring hur forskare söker information i sitt arbete idag, med Ellis modell som utgångspunkt, handlar den första empiriska frågeställningen om hur forskarna söker information och hur deras informationssökningsbeteenden ser ut under sökandeprocessen. Då detta är en kvalitativ undersökning där det empiriska materialet består av samtalsintervjuer är det just hur de utvalda forskarna själva beskriver sin sökprocess och vilka aktiviteter och beteenden som de utför under sitt sökande. Frågan ställs i syfte att få en djupare förståelse för hur de olika egenskaperna och aktiviteterna uttrycker sig idag på en mer detaljerad nivå.

F2 Vad beskriver respondenterna för olika variationer av informationssökningsaktiviteter?

Nästa empiriska frågeställning som ställs till det insamlade materialet handlar om vad för olika variationer av informationssökningsaktiviteter/-beteenden som respondenterna beskriver inom Ellis olika egenskaper. Fokuset och syftet med studien är alltså inte endast att ta reda på hur dessa egenskaper kan komma till uttryck, utan även att försöka identifiera en variation av olika uttryck, genom att besvara den här frågan. När gör respondenterna likadant och när ser det olika ut? Hur skiljer sig respondenternas svar åt när det kommer till deras aktiviteter och utövande av dessa olika egenskaper?

F3 Vad uppfattar och beskriver respondenterna för övriga aspekter som de behöver ta hänsyn till i sitt sökande idag?

Det sista som studien ämnar att få svar på, utifrån syftet, handlar om att ta reda på ytterligare aspekter som respondenterna beskriver vara av vikt i deras sökande. Det kan handla om aspekter som inte omfattas av vad Ellis tidigare har beskrivit i sin modell, men som idag är beskrivet av respondenterna som relevanta aspekter i deras informationssökningsprocess och beteende. Dessa aspekter kan ändå höra till, grundas eller vara en del av utövandet av Ellis egenskaper/aktiviteter. Den här frågan ställs till det empiriska materialet för att få en utökad och mer nyanserad förståelse och bild av hur Ellis egenskaper kommer till uttryck och vad som ingår i informationssökandet inom egenskaperna.

6. Metod och material

Nedan följer en redogörelse över studiens valda metod och material. Detta kommer att presenteras i fem olika delar där metodvalet diskuteras först, därefter följer en genomgång av urvalsprocessen och studiens respondenter. Därefter kommer en etisk reflektion, en utläggning över genomförandet av insamlingen och bearbetningen av materialet med en genomgång av intervjuguiden och till sist en metoddiskussion och reflektion över studiens kvalitet.

6.1 Kvalitativa samtalsintervjuer

Den valda metoden för utförandet av den här undersökningen är kvalitativa samtalsintervjuer. Valet grundar sig i studiens syfte kring att undersöka hur forskare söker information och utifrån studiens frågeställningar om hur forskarnas informationssökning kommer till uttryck genom olika egenskaper och aktiviteter.

Respondentundersökningar intresserar sig för vad svarspersonerna själva har för tankar, åsikter och upplevelser (Esaiasson m.fl., 2017:236). Samtalsintervju-undersökningar är en av huvudtyperna av respondentundersökningar och är utvald för genomförandet av studien då de ger möjlighet till uppföljningar, följdfrågor och att registrera oväntade svar som exempelvis en enkät/surveyundersökning ofta missar (Esaiasson m.fl., 2017:260). Eftersom att frågeundersökningar ämnar till att visa på frekvenser och hur ofta ett fenomen förekommer (Esaiasson m.fl., 2017:261), bedöms detta inte som en lämplig metod för att besvara studiens syfte och tillhörande frågeställningar. Däremot menar Esaiasson m.fl. (2017:261) att för problemformuleringar som ämnar att ta reda på hur någonting gestaltar sig och/eller synliggörs, vilket den här studien gör, bedöms samtalsintervjuer som en passande metod. Vidare gör samtalsintervjuer det möjligt att undersöka hur människor förstår, upplever och ser på olika fenomen och kan även bidra med mer detaljerade och nyanserade beskrivningar som andra kvantitativa metoder ofta missar. Det är detta som den här studien är ute efter. Det finns även möjlighet att fördjupa sig i vad respondenten beskriver i sin egna upplevelse och sina egna tankar genom att ställa följdfrågor. Det handlar om att öppna upp för ett samtal och att, med styrda utgångspunkter till samtalet, ha ett fritt och öppet samtal och låta det som kommer upp under samtalets gång föra konversationen vidare för att upptäcka i nyans hur personen själv gör och tänker.

Detta är, som tidigare nämnt (se punkt 3.3 Informationssökning bland samhällsvetenskapligt inriktade forskare), även en metod som har använts mycket i tidigare studier inom området och är väl beprövad och passande för att få fram liknande resultat i motsvarande studier. Av de ovan framställda anledningarna bedöms den valda metoden, samtalsintervjuer, som synnerligen passande för studiens syfte och för att få svar på forskningsfrågorna.

6.2 Urval

Valet av intervjurespondenter grundar sig i studiens syfte, frågeställningar och den tidigare forskningen inom området. Det finns en lucka i den tidigare forskningen om informationssökningsbeteenden när det kommer till att undersöka forskare inom Sverige och/eller Norden och inom medie- och kommunikationsvetenskapen. Anledningen till att just dessa är intressanta vinklar att titta på fenomenet utifrån är att tillgången och användningen av olika informationssökningsverktyg, digitala eller analoga, kan skilja sig utifrån bland annat politiskt, tekniskt och ekonomiskt samhällstillstånd och andra faktorer som påverkar att tillgången och användningen ser olika ut i olika länder. Detta var även någonting som Meho & Tibbo (2003) tog hänsyn till i deras undersökning. Att undersöka medie- och kommunikationsforskare är intressant utifrån uppdragsgivaren Nordicoms perspektiv. Den tidigare forskningen inom området visar däremot på att samhällsvetenskapligt inriktade forskare - oavsett område inom samhällsvetenskapen - visar på liknande informationssökningsmönster och passar in i Ellis modell oavsett inriktning. Studiens respondenter hade därför likväl kunnat bestå av ett annat generellt urval av olika samhällsvetenskapligt inriktade forskare. Alla forskare, oavsett område, har ett ansvar att vara källkritiska och medvetna kring hur de förhåller sig till och använder information då det idag är en stor del av deras arbete. Att undersöka fenomenet utifrån ett medie- och kommunikationsvetenskapligt- och användarperspektiv är intressant då den vanligast förekommande utgångspunkten i den tidigare forskningen genom historien främst har varit bibliotek- och informationsvetenskap.

Variablerna jag har haft i åtanke i urvalsprocessen är en variation i ålder, kön, senioritet, forskningsområde inom medie- och/eller kommunikationsvetenskapen, en spridning över de nordiska länderna, olika universitet och olika arbetssätt. Detta resulterade i ett strategiskt urval där undersökningens population först fastställdes och sedan valdes konkreta fall ut, vilka utgör de valda respondenterna (se Esaiasson m.fl., 2017:156-158).

Respondenterna valdes ut genom NordMediaNetwork med hjälp av Nordicom, utifrån de valda variablerna. Tolv forskare valdes strategiskt ut och kontaktades via mail. Det här tillvägagångssättet valdes även för att behålla en vetenskaplig distans till intervjupersonerna (se Esaiasson m.fl., 2017:268) och försäkra mig om att jag inte har någon personlig koppling till dem då det i vissa fall kan påverka resultatet. Ett bortfall på fem personer som antingen inte svarade eller inte hade tid att ställa upp ledde till ett slutgiltigt urval på sju respondenter i slutändan, fyra män och tre kvinnor (för mer information om respondenterna, se punkt 6.2.1 Respondentgalleri).

Antalet respondenter baserades på Esaiassons m.fl. (2017:268) åsikt kring att, vid samtalsintervjuer, ha ett lågt antal respondenter men att fortsätta göra intervjuer till teoretisk mättnad och ingenting relevant och nytt framkommer utav att intervjua fler. Beprövade metoder visar att det kan räcka med att intervjua ungefär 10 personer (Esaiassons m.fl.,

2017:268). I mitt fall, påverkat även av den tid och begränsad mängd resurser för utförandet av intervjuerna, bedömdes sju personer som ett bra, rimligt och relevant antal intervjurespondenter för att uppnå teoretisk mättnad och utifrån de förutsättningarna som jag har haft för arbetet. Detta ledde även till att mer tid och uppmärksamhet kunde läggas på de personer som valts ut för intervjuer.

Detta urval har inte som intention att på något sätt kartlägga eller vara representativt av populationen för att sedan generalisera ett resultat utifrån dessa. Urvalet baseras istället utifrån att kunna visa på olika nyanser och variationer i hur informationssökning utförs bland olika personer. Inte för att generalisera, tala om en hel population, hitta mönster eller kartlägga, utan med syftet att visa på att det finns nyanser och variationer i Ellis modell och hur de kommer till uttryck. Utöver detta även möjligtvis upptäcka någonting nytt inom Ellis modell som den missar då modellen har generaliserats och gjorts till en generell och övergripande modell.

6.2.1 Respondentgalleri

Under följande rubrik presenteras studiens respondenter utan inbördes ordning. För att behålla respondenternas anonymitet har informationen som redovisas nedan begränsats till endast det essentiella för studiens syfte och för förståelsen hos läsaren. En djupare redovisning av ytterligare etiska ställningstaganden kring respondenterna med mera följer i kapitlet efter detta (se punkt 6.3 Etiska ställningstaganden). Det som dock är värt att nämna, för att dels visa på variation i urvalet och då det är av vikt för resultatet, är att respondenterna består av forskare som är av olika kön, olika åldrar, har varit disputerade olika länge, forskar inom olika områden inom MKV och på olika universitet i Norden. Nedanstående namn är fingerade och inte deltagarnas riktiga tilltalsnamn. Antalet år som forskarna doktorerade sedan räknas från det året de tog sin doktorexamen.

Sofia: Biträdande lektor på större lärosäte, doktorerade för 9 år sedan.

Erik: Lektor på ett större lärosäte, doktorerade för 11 år sedan.

Carl: Biträdande lektor på ett större lärosäte, doktorerade för 8 år sedan.

Anna: Professor på ett större lärosäte, doktorerade för 23 år sedan.

Stefan: Postdok på ett större lärosäte, doktorerade för mindre än 1 år sedan.

Pelle: Professor på ett mindre lärosäte, doktorerade för 23 år sedan.

Ida: Postdoktoral forskare på ett mindre lärosäte, doktorerade för 7 år sedan.

6.3 Etiska ställningstaganden

I följande kapitel förs en etisk reflektion kring insamlandet och bearbetningen av det empiriska materialet. Hur jag har förhållit mig till respondenternas anonymitet, framställningen av resultat och analys och andra relevanta aspekter som har tagits hänsyn till när det kommer till etik och respondenter.

Vid kvalitativa studier där människor och deras beskrivningar och upplevelser står i centrum är det viktigt att etiska aspekter reflekteras kring innan utförandet av studien och insamlandet av material. Trots att den här studien inte nödvändigtvis är av kontroversiell natur finns det inga argument utifrån studiens syfte eller frågeställningar till varför respondenternas identiteter i form av tilltalsnamn och liknande ska nämnas. Under utförandet av insamlingen av material, i form av intervjuer, är det istället av vikt att respondenterna känner sig trygga nog att uttrycka sig och svara på frågorna så ärligt som möjligt utan en oro för att det som sägs kommer att kopplas till de personligen. Som utförande av studien har jag ett ansvar inför de som medverkar att tydligt informera om vad studien går ut på och i vilket syfte studien genomförs. Att skydda respondenternas identitet och personliga integritet genom att inte göra dem igenkännbara är också en viktig aspekt att ta hänsyn till, i det här fallet har endast den informationen som är relevant för läsaren att veta presenterats. En ytterligare aspekt som har beaktats genomgående i framställningen av resultatet och analysen är att framläggningen av dessa och tolkningarna som görs ska vara respektfulla och ske utifrån en neutralt synvinkel där respondenternas svar inte värderas på något sätt. Att försöka hålla ett visst avstånd till materialet och undvika subjektivitet i framställningen har också bedömts vara av vikt genomgående i studien.

En ytterligare vital aspekt är transparensen gentemot respondenterna (Esaiasson, 2017:277). Redan i första mailet skickades information om arbetet ut. Vad som undersöktes, i vilket syfte och i vilket uppdrag informerades respondenterna om. Efter att de tackat ja till att delta i studien förmedlades även ytterligare information ut muntligt i den inledande delen av intervjun. I samband med påbörjandet av intervjun frågades de även om det var okej att spela in konversationen i syfte att använda det endast i studiens sammanhang. Ett förtydligande och försäkrande kring deras anonymitet förklarades även under samma inledande del, dels för att informera men även för att förhoppningsvis skapa en trygghet och ett lugn i att de kan tala fritt och ärligt. Dessa åtgärder har därför tagits.

6.4 Genomförande

Utgångspunkterna till genomförandet av intervjuerna är både Metodpraktikan (Esaiasson m.fl., 2017) och Kvalitativ forskningsintervju (Kvale & Brinkmann, 2014) där bland annat stadierna tematisering, planering, intervju, utskrift och analys har använts som stöd under utförandet och insamlingen av materialet. Intervjuguiden utformades dessutom från konceptet av semistrukturerade intervjuer (se Esaiasson m.fl., 2017:273-276) (se punkt 6.4.1 Intervjuguide för en genomgång av intervjuguiden).

Efter att ha kommit fram till att ett strategiskt urval är mest lämpligt för att få svar på studiens frågeställningar, då studien är kvalitativ, valdes 12 personer ut som föll inom det valda urvalets krav. Därefter hörde jag av mig till dem via mail. I mailet presenterade jag mig själv, min studie och dess syfte och bad dem svara inom en vecka, om möjligt, ifall det lät intressant för dem eller inte. Detta ledde till att hälften, 6st forskare, hade möjlighet att delta medan den andra hälften antingen inte svarade eller inte hade möjlighet att delta. Då mitt mål, som tidigare beskrivits under punkt 6.2 Urval, var att fortsätta till teoretisk mättnad enligt Esaiasson m.fl. (2017:268) ville jag ha en till intervju. Jag hörde därför av mig till ytterligare fyra personer, strategiskt utvalda utifrån vad som saknades representerat i det första urvalet. Detta för att få med fler perspektiv i studien. En person av de fyra svarade ja och det totala urvalet blev därmed sju personer, vilket bedöms tillräckligt för att uppnå teoretisk mättnad utifrån den tid och förhållanden som studien genomförts under.

Innan intervjuerna utfördes, gjordes en provintervju (se Esaiasson, 2017:277) med en slumpmässigt utvald person för att se hur effektivt formulerade intervjuguidens frågor var i ett aktivt samtal. Detta för att testa om frågorna var naturliga att ställa och vad som möjligtvis skulle kunna läggas till, tas bort eller omformuleras. Testintervjun utfördes för att vara så förberedd som möjligt inför intervjuerna med respondenterna.

Samtliga intervjuer utfördes över teams, digitala videosamtal, på grund av geografiskt avstånd. Detta gjorde att de flesta respondenterna hade möjligheten att kunna befinna sig på sina egna kontor i en bekant och bekväm, men ändå till viss del seriös, miljö. Jag satt hemma för att skapa en tyst och lugn miljö för oss båda. Detta är även viktigt eftersom att ljudet spelades in och det var av vikt att ha en tyst miljö runt omkring sig för både mig och intervjurespondenten så att ljudinspelningen inte skulle påverkas och göra transkriberingen svår. Av vikt var det även att vi båda hade bra internet anslutning och belysning för att minska tekniska utmaningar och så att båda kan se varandra och lättare kunna läsa av varandras kroppsspråk och ansiktsuttryck och därmed addera mer till konversationen. Samtliga sju intervjuer skedde under december månad 2023, utspritt över två veckors tid.

Under intervjun ställdes inte exakt samma frågor, men jag utgick alltid från intervjuguiden och anpassade frågorna utifrån samtalet. Det ledde till att alla frågor inte nödvändigtvis ställdes på exakt samma sätt och i samma ordning då målet var att intervjun skulle vara ett öppet samtal. Respondenterna svarade olika mycket och på olika sätt. Dessutom är målet och syftet med studien att få fram de olika respondenternas beteenden, uppfattningar och aktiviteter. Det är därför relevant att undersöka och fråga vidare om en respondent talar om exempelvis en aktivitet som är unik eller som inte nödvändigtvis tidigare har nämnts i Ellis modell. För att minska intervjuareffekten och min påverkan på intervjupersonen (Esaiasson, 2017:276-277), vilket inte kan garanteras, användes ungefär samma frågor till alla anpassat utifrån samtalet. För att minska missförstånd ställdes följdfrågor och tolkningsfrågor (se Esaiasson m.fl., 2017:275) utöver de tematiska frågorna.

Esaiasson (2017:277) menar även att det är viktigt att hålla de tidsramar som satts upp vid den första kontakten, därmed var detta en ytterligare aspekt jag anpassade mig till. I det första mailet som skickades ut skrev jag att intervjuerna beräknas ta ungefär en timme eller max en timme och det höll jag intervjuerna till. Totalt sju intervjuer genomfördes som alla var mellan 36 till 50 minuter långa.

Efter att insamlandet av materialet, intervjuerna, var färdigt transkriberades de nära inpå att de utförts (se Ekström & Johansson, 2019:119-120). Detta implementerades för att ha svaren och samtalen färskt i minnet vid transkriberingarna. Under genomförandet av transkriptionerna togs en del särskilda övervägningar för att transkriberingen endast skulle behålla det centrala som sagts. Det som sägs i intervjun har skrivits ner ordagrant, men utan exempelvis pauser, skratt, felsägningar, stamning eller upprepningar. Dessutom följs det skrivna svenska språkets standard och vissa meningar har anpassats till detta för att bli lättare att läsa och förstå.

6.4.1 Intervjuguide

Intervjuguiden har utformats med studiens syfte, frågeställningar och valda teoretiska ramverk i åtanke. Utifrån konceptet av semistrukturerade intervjuer (se Esaiasson m.fl., 2017:273-276) skapades intervjuguidens två uppdelade och strukturerade teman med några konkreta huvudfrågor och underfrågor som guide i samtalet. Intervjufrågorna fungerar som instrument för att få svar på studiens empiriska frågor och studiens syfte.

Intervjun inleds med information till respondenten om studien följt av en kortare introduktion av respondenten. Det första temat i guiden utgår från den tredje forskningsfrågan där en förutsättningslös ingång i hur forskarna söker information intas. En öppen fråga kring hur de söker information, exempelvis kan de tänka tillbaka till sitt senaste projekt (taget från Ge, 2010) och hur de gjorde då, från början till slutet. Medan de berättar fritt hur de går tillväga i sitt sökande har jag möjligheten att ställa följdfrågor och be de fördjupa sig eller förtydliga det som de beskriver.

Efter att det har diskuterats tills vi känner oss nöjda är nästa tema i guiden baserat på forskningsfrågorna ett och två - informationssökning utifrån Ellis modell. Här ställer jag de frågor som jag inte tycker att jag har fått tillräckligt ordentligt svar på ännu utifrån Ellis sex olika egenskaper för att se om alla sex är relevanta för respondenten och hur de i sådana fall kommer till uttryck eller gestaltar sig i deras personliga sökande. Efter att ha diskuterat samtliga uppskrivna punkter avslutas samtalet med lite mer information till respondenten om inspelningen av intervjun, en fråga om det går bra att återkomma med någon fråga via mail och en chans för respondenten att lägga till något ytterligare som jag inte styr. Att lägga upp intervjun på det här sättet leder till svar på forskningsfrågorna och går i linje med syftet med studien. Först en förutsättningslös ingång där respondenten själv får beskriva hur hen gör utan input för att ha möjlighet att upptäcka något utanför modellen eller en ny aspekt inom

modellen. Efter det styra samtalet utifrån Ellis 6 egenskaper för att se om de egenskaperna som inte kommit fram under samtalet hittills är relevanta eller inte för respondenten.

Intervjuguiden i sin helhet finns tillgänglig längst ner i texten efter referenserna, som en bilaga (se bilaga 1: Intervjuguide).

6.5 Metoddiskussion

Trots att den kvalitativa samtalsintervjun bedöms som högst lämplig för den här studiens syfte har även bland annat enkätstudier och observationsstudier övervägts. En enkätstudie hade kunnat vara ett relevant metodval om syftet med studien var att undersöka konkret information om var och hur forskare söker information, tidigare forskning och litteratur. Enkäter hade också kunnat vara relevant om målet var att få in fler svar och analysera kvantitativ data med målet att kunna kartlägga på ett bredare plan hur forskare söker information eller dra generella slutsatser för större populationer. Det alternativet valdes däremot bort i det här fallet då det är lätt att missa variationer i svaren då de olika svarsalternativen som finns med i enkäten ibland kan vara begränsande för personen som svarar. Svarsfrekvensen på enkäter utskickade via mail är dessutom oftast låg och det är svårt att få ihop det antal som hade krävts, trots att forskare som grupp möjligtvis hade haft större svarsfrekvens än andra då de själva är engagerade i forskning. Främst valdes metoden bort då studiens syfte är att eftersträva djupare och mer nyanserade informationsinhämtningsbeteenden.

Den kvantitativa metoden är, enligt Esaiasson i *Metodpraktikan* (2017:198), baserad på "likvärdiga och jämförbara uppgifter från så pass många analysenheter att uppgifterna kan analyseras med numeriska värden". Syftet med den här studien är däremot att upptäcka skillnader, nyanser och variationer i hur olika forskare söker information och därför är det inte relevant att få fram likvärdigt och jämförbart material. Kvantitativa undersökningar är dessutom användbara för att studera frekvenser och samband, alltså hur ofta och mycket ett fenomen förekommer och metoden utgår ifrån att om ett fenomen förekommer mycket eller ofta ses det som någonting centralt och viktigt (Esaiasson, 2017:198; Ekström & Johansson, 2019:172). Kvalitativa undersökningar menar däremot att det mest centrala bland annat är mening och meningsskapande och hur en aktör agerar mot andra aktörer, objekt eller - som i den här studiens fall - fenomen (Esaiasson, 2017:211). Ekström & Johansson (2019:17) beskrev kvalitativa studier som intensiva, där specifika händelser eller situationer studeras och att bland annat människors erfarenheter, sätt att förstå och uppleva saker på och förhållanden i bland annat vardagsliv eller yrkesliv står i fokus och är det man med studien vill komma åt. Den här metoden passar sig alltså därför väl till just den här studien utifrån dess syfte.

Viktigt att notera är att den här studien får svar om människors verklighet så som de själva beskriver den och deras egna tankar, reflektioner och värderingar (Ekström & Johansson, 2019:102-103) inte en objektiv sanning eller någonting som gäller för alla. Metoden är inte

endast bäst lämpad utifrån studiens syfte och frågeställningar, men även för att bidra med nya perspektiv inom forskningsfältet.

Studien baseras på relativt få fall och jag kan inte med säkerhet säga att en analys av andra respondenter kommer att ge samma resultat. Syftet med studien är, som sagt, att undersöka egenskaper, beskrivningar och uppfattningar inom fenomenet informationssökning och hur dessa kommer till uttryck. Det gör att den kvantitativa metoden inte kan bidra med den kunskap som jag är ute efter i den här studien.

Observationsstudier hade varit en annan alternativ metod om studiens syfte var att ta reda på konkret hur deltagarna orienterar sig i de olika sökverktygen de använder sig av för att söka information till exempel. Detta valdes bort, dels för att observationsstudier är svåra att utföra över videosamtal där den som undersöker inte exempelvis kan se exakt hur personen navigerar sig. Då det inte fanns möjlighet att träffa respondenterna i verkligheten på grund av geografiskt avstånd så valdes även den här metoden bort. Framst dock passar återigen den kvalitativa metoden bättre för att få svar på studiens syfte och frågeställningar.

6.5.1 Studiens kvalitet

För att genomföra en studie av god kvalitet är bland annat en god medvetenhet och kunskap kring validitet, reliabilitet och generaliserbarhet viktigt att förstå som utförare av studien. Giltighet/validitet och tillförlitlighet/reliabilitet är fundamentalt för det vetenskapliga arbetssättet oavsett vilken metod som används (Ekström & Johansson, 2019:13). En god validitet innebär en god överensstämmelse mellan teoretiska definitioner och operationella indikatorer, alltså att man mäter det man ämnar att mäta (se Ekström & Johansson, 2019:57-66). För att säkerställa att de teoretiska definitionerna och de operationella indikatorerna överensstämmer, och därmed säkra begreppsvaliditeten, (Esaiasson, 2017:57-66) har det varit av största vikt att relationen mellan studiens syfte, de empiriska frågeställningarna, intervjuguiden och det teoretiska ramverket är tydligt och sammankopplingen mellan de inte tappas bort under arbetets gång.

Under utformandet av intervjuguiden började jag med att fundera på frågor som hade kunnat ställas utifrån kärnan av teorin, Ellis sex egenskaper. Då alla inte var lika självklara och naturliga att fråga om, exempelvis "hur arbetar du med browsing?", skapades övergripande teman utifrån egenskaperna för att fortfarande utgå ifrån teorin och behålla begreppen i grunden och i bakhuvudet. Samtidigt ville jag också skapa ett levande och naturligt samtal där jag får svar på det jag vill få svar på, mäter det jag påstår mig mäta (se Ekström & Johansson, 2019:13 & 57-66) och inte riskerar att svarspersonerna missuppfattar vad jag är ute efter och börjar prata om någonting annat därför att frågorna är oklara. Genom bearbetningen och läsningen, sammanställningen och presentationen av tidigare forskningen och det samma med det teoretiska ramverket blev operationaliseringen av teorins kärna till intervjuguiden lättare då jag fick en djupare förståelse för den.

Hög reliabilitet innebär noggrann användning av mätinstrumenten och kan testas genom att genomföra samma undersökning igen (Ekström & Johansson, 2019:64-65). För att minska risken för missförstånd, felkällor och oärliga svar och höja reliabiliteten (Ekström & Johansson, 2019:13) var utgångspunkten och intervjuguidens teman breda, men innehöll konkreta och tydliga frågor med följdfrågor som anpassades på plats. För att inte förlita sig på slumpen och minska slarvfel i bearbetningen av materialet och därmed undvika lägre reliabilitet (Ekström & Johansson, 2019:64-65) spelades samtalen in, för att dessutom kunna gå tillbaka till intervjuerna vid behov. Dessa åtgärder, och fler beslut som har beskrivits i andra delar av metodkapitlet, ämnar till att minska både osystematiska så väl som systematiska fel i studien i så stor utsträckning som möjligt. Detta för att främja validiteten och reliabiliteten så mycket som möjligt så att studien kan bli giltig och tillförlitlig.

Som tidigare nämnt har studien inga ambitioner att, utifrån detta strategiska urval, generalisera resultaten till en större total population eller liknande studier i framtiden. Den kvalitativa metoden syftar till att bringa kunskap genom att belysa skillnader, variationer och olika uttryck inom fenomenet informationssökning bland samhällsvetenskapliga forskare, och inte kunskap av generell karaktär. Detta görs med en medvetenhet om att dessa är individuella fall, som kan visa på mycket intressanta aspekter, men som inte förväntas fungera på samma sätt som kvantitativt material där högre statistisk representation innebär högre generaliseringsanspråk (Karlsson & Johansson, 2019:171). Då jag inte undersöker kvantitativ statistik är det inte antalet analysenheter eller ett brett generaliseringsanspråk som utgör studiens kvalitet, utan det som avgör om studien har utförts väl och är av god kvalitet handlar mer om hur väl analysen och resultatet genomförs och förankras i den presenterade tidigare forskningen och det teoretiska ramverket. Det är uppfattningar och beskrivningar som är av vikt och ska belysas här. Inte heller görs något anspråk på att analysenheterna i den här studien är statistiskt representativa.

7. Resultat och analys

I det här kapitlet presenteras studiens resultat, tillsammans med en analys av det presenterade resultatet. Resultatet och analysen kommer därmed att redovisas sammanvävt i texten genom att samtidigt som resultatet presenteras appliceras analysen. Detta beslut har tagits då det här är en kvalitativ studie och upplägget bedöms vara det mest lämpade eftersom tolkningen av resultatet till viss del börjar redan vid transkriberingen. Redan när vilka citat som ska analyseras och presenteras väljs ut och även hur resultatredovisningen väljs att läggas fram på, utifrån vilka teman exempelvis, har viss tolkning och analys av materialet skett.

7.1 Översikt

Analysen baseras på den begreppsapparat som är det valda teoretiska ramverket. Resultatet med analysen kommer därför att presenteras tematiskt utifrån Ellis sex egenskaper som utgör modellen. Eftersom att samtliga tre forskningsfrågor till stor del vävs in i varandra och har med alla sex egenskaper att göra kommer samtliga forskningsfrågor att besvaras sammanvävda under varje rubrik och sedan förtydligas i form av en sammanfattning i slutet av varje begrepp. Citaten kommer att presenteras på det språk som intervjun har varit på för att i bästa möjliga mån behålla citatet så exakt som det var sagt av respondenten. Detta innebär att både engelska och svenska citat förekommer.

7.2 Ellis modell

För att besvara studiens syfte “att undersöka hur forskare, från Norden inom MKV, söker information i sitt arbete som forskare, med fokus på främst hur de söker efter relevant litteratur och tidigare forskning”, kommer de tre forskningsfrågorna nedan att besvaras i presentationen av resultatet utifrån Ellis modell:

F1 Hur kommer forskarnas informationssökningsbeteenden till uttryck?

F2 Vad beskriver respondenterna för olika variationer av informationssökningsaktiviteter?

F3 Vad uppfattar och beskriver respondenterna för övriga aspekter som de behöver ta hänsyn till i sitt sökande idag?

7.2.1 Uppstart

Det startande stadiet beskrevs bland respondenterna, liksom Ellis och samtliga överensstämmande tidigare fynd, gå ut på att identifiera referenser att ha som utgångspunkt för det fortsatta sökandet och arbetet. Hur de gjorde detta såg olika ut mellan respondenterna. Samtliga sju respondenter använde en kombination av att söka i olika sökmotorer, fråga kollegor, ta hjälp av nätverk och/eller läsa olika böcker för att få en översikt över ämnet. Däremot hur de gjorde vad, när och varför visade sig skilja sig. Då Erik fick frågan om vart

han börjar sitt sökande beskrev han att han ofta börjar i tidskrifter som han redan vet är relevanta för det han intresserar sig av:

Intervjuare: “Då börjar du (sökandet) i tidskrifter som du redan känner till och vet är användbara alltså?”

Erik: “Absolut oftast ja.”

Intervjuare: “Och då är det oftast online också eller?”

Erik: “Ja exakt, enbart.”

Intervjuare: “Kan det också vara ett startande stadie att söka utifrån det du redan har samlat ihop?”

Erik: “Absolut, den litteraturen har jag ju viss koll på. Jag har inte hunnit läsa allt jag har laddat ner ordentligt, men jag har ju mycket litteratur som helst egentligen nedladdat på datorn. Ibland känner jag att jag bygger upp som ett bibliotek till när jag ska läsa och då vet jag att jag har de där och då tematiserar jag enligt vissa foldrar och mappar, så har jag ju det där. När jag får tid så kommer jag kunna läsa det istället för att det ska ligga i rymden någonstans och då har jag det inte alls.”

Samtliga respondenter börjar oftast med att söka litteratur i det första stadiet. Ofta görs detta främst genom att söka på olika nyckelord och begrepp som de identifierat som relevanta utifrån det de vill läsa på om. Carl beskriver också att han ofta börjar söka litteratur som en del av det startande stadiet. Han gör detta genom att börja i den sökmotor som han själv upplevt gett bredast resultat och sedan jobbar han sig vidare till andra sökmotorer med ett mer begränsat och selektivt urval. Detta gör han för att hitta texter av, enligt honom, högre kvalitet som är selekterat utifrån vissa kriterier, för att där sedan kunna hitta vad som är mest citerat inom nyckelordet han är intresserad av. Även Pelle beskriver att han börjar med att söka med ett fokus på att hitta tidigare forskning för att komma ikapp med det senaste inom fältet som han har missat sedan han sist studerade ämnet. Han finner litteraturöversikter och uppslagsverksartiklar mest relevanta i ett startande stadie.

Stefan nämner även att han använder sig av sociala medier och att kollegor är en viktig del under det startande stadiet, utöver litteratursökningar:

Stefan: “It can start I mean, I think the main tool I use is Google Scholar in terms of searching for literature. But it is a combination like, I also follow a lot of scholars on social media. Who when they publish new stuff that might go on my to-read list. Of course also colleagues closest to me, when working with... or here in the lunchroom at the University, someone might bring up something that sparks my interest. So I would say it's quite diverse.”

Anna beskriver, likt de andra, att Google Scholar och litteratursökningar är ett bra första steg, men att, likt Stefan, muntliga och kollegiala nätverk är av stor vikt för att bli inspirerad:

Anna: “(...) jag använder en hel del, jag tycker att jag hämtar mycket bra information också på Nordmedia Network och från de grupper som jag jobbar med och de nätverk som jag är en del av. “Kan ni tipsa mig om...?” “Jag letar efter någonting” eller så där. Jag pratar väldigt mycket med kollegor också (...). Det är hela tiden en kombination av digitala källor och muntliga källor.”

För att sammanfatta, (F1) forskarnas informationssökningsbeteenden kommer till uttryck genom Ellis modell och egenskapen “uppstart” genom att under det startande stadiet utföra litteratursökningar i olika sökmotorer, översikter (i form av fysiska böcker eller digitala), kommunikationsaktiviteter som exempelvis att diskutera med kollegor och använda sig av sociala medier. (F2) Dessa är de olika variationerna av informationssökningsaktiviteter som respondenterna beskrev inom det startande stadiet. Detta bekräftar tidigare forskning inom området och, som Ellis kom fram till i sin studie, gör respondenterna idag också dessa startande aktiviteter för att på olika sätt få tag på relevanta källor, som antingen redan är bekanta eller nya. Det kan tolkas ut från respondenternas svar är att de respondenter som har ett fast forskningsområde, håller sig inom det och har jobbat med det ett tag har blivit bekanta med vilka namn som är stora inom forskningen och vad för tidigare forskning som redan har gjorts. Detta visar på att de forskare, som jag intervjuat, då de ska studera ett forskningsområde som de känner till väl, ofta börjar i tidskrifter de redan känner till sedan innan och söker efter namn de känner till. De forskarna som däremot skulle utforska ett område de inte tidigare hade koll på började söka direkt utifrån nyckelord som förväntades vara relevanta och sedan utvecklades arbetet därifrån. (F3) En övrig aspekt som respondenterna uppfattar och beskriver som de behöver ta hänsyn till i sitt sökande idag, utöver Ellis egenskaper, är att samtliga respondenter beskrev att de hade mycket nedladdat på datorn som de inte hunnit gå igenom.

7.2.2 Ihopkoppling

Att följa kedjor av citat eller andra former av referenser som kopplar samman källor eller material med varandra var någonting som alla respondenter beskrev att de gjorde och var för olika respondenter en mer eller mindre viktig del av sökandet. För respondenterna var referenserna mer relevanta att titta på då det handlade om ett ämne de själva har koll på sedan tidigare. Hur eller genom vilka aktiviteter respondenterna utförde ihopkopplingen och när det var av vikt att följa referenserna fram eller tillbaka såg däremot olika ut, även hur viktigt det uppfattades vara skiljde sig de emellan. Så här resonerar Sofia kring ihopkoppling och att följa referenser:

Sofia: “Särskilt om det är sådana (texter) där man inser att det här som de skriver om, som är användbart för mig, det kommer någon annanstans ifrån. (...) så är det väl

ganska ofta att man hittar någonting som är användbart men så inser man att det här kommer ju också någonstans ifrån och då kanske man också måste följa den tråden.”

Det här tankesättet är beskrivande för hur majoriteten av respondenterna resonerade. För en av respondenterna var aspekten ihopkoppling och referenser däremot en av de första sakerna han gjorde innan han började läsa texten:

Stefan: “I think checking out references is often one of the first things I will do before reading it. Or maybe reading abstract and going through the references (...) what are we talking about here? Who are they drawing on and how many references do they have also, right in terms of is this well supported or not?”

För Stefan var referenser en viktig del för att avgöra om texten är relevant och/eller intressant för honom och det han är ute efter. För Pelle är det också av relevans att kolla på referenserna för att se vad texten handlar om, han kollar även ibland tillbaka på sina egna texter för att se vad som skrivs om den:

Pelle: “In Google Scholar, typically there are the text that quotes the text that you're looking at and there are sort of the similar text. So I usually check both of them because Google Scholar does work commercially. So... Sometimes I Google one of my own text to see has anybody recently quoted this so I can catch up on various specific points of views that I'm interested in.”

Att just klicka in och följa referenserna från en text till en annan är inte någonting som Pelle och Stefan beskriver här ovan, men majoriteten av respondenterna beskriver att de gör om de hittar någonting som verkar intressant och/eller relevant för dem. För Ida däremot, som har bytt forskningsområde flertalet gånger och ofta finner sig forska om ett helt nytt område är referenserna inte lika avgörande eller relevanta att utgå ifrån. För henne används referenser istället för att lära sig mer om ämnet som hon undersöker, men eftersom hon inte nödvändigtvis vet vilka namn som är relevanta inom området redan innan kan hon inte avgöra om texten är legitim eller intressant utifrån vem som refereras till. Carl beskriver däremot att om han ska ta sig an ett nytt ämne kan han börja i en kursbok för att där få reda på vilka källor som är av vikt inom området:

Carl: “om det är något helt nytt ämne som jag har någon kursbok om så kanske jag börjar titta lite där, vilka är de vanliga referenserna som de använder?”

För att sammanfatta, (F1) forskarnas informationssökningsbeteenden kommer till uttryck genom Ellis modell och egenskapen “ihopkoppling” genom att användandet av referenserna i en text var någonting relevant för samtliga respondenter, men hur de gör detta och vilken vikt som läggs vid det ser olika ut. Detta kan, likt uppstarten, tolkas som en uppdelning i om det är ett ämne som respondenterna tidigare har kunskap kring eller inte. (F2) De olika variationerna

av informationssökningsaktiviteter som beskrivs inom egenskapen är att om det finns kunskap kring området och olika forskares namn och avgörande studier inom området kan de använda referenserna i en text som en guide i att avgöra om den är relevant då de talar om liknande saker som man vet att dess referenser gör. Om respondenterna däremot inte hade någon kunskap inom det undersökta området kunde två olika vägar alltså intas: antingen att ta användning av en litteraturoversikt eller motsvarande för att ta reda på relevanta referenser eller utgå ifrån texten man läser och själv avgöra om argumenten är rimliga och sedan följa referenserna vidare för att själv avgöra om de är relevanta eller inte. (F3) En övrig aspekt som forskarna beskriver att de tar hänsyn till i sitt sökande är att majoriteten av respondenterna använde sig även av någon typ av referenshanteringssystem, som Zotero eller Endnote, i hopp om att hålla reda på allt det insamlade materialet.

Backward och forward chaining, som Ellis nämner i sin första studie, är någonting som utförs av respondenterna och finns idag tillgängligt genom de flesta sökmotorerna/databaserna. Den här studiens svar bekräftar därmed den tidigare forskningen till viss del, men att backward chaining skulle vara mer använt och normaliserat idag, som det var under Ellis undersökning, visar inte dessa resultat på.

7.2.3 Browsing

Att genomföra något riktade sökningar inom ett område av potentiellt intresse och på ett mer avslappnat sätt söka information, kan ses som en självklar del av en forskares arbete. En av respondenterna beskrev hur hon tänker kring sin browsing process. När hon blev frågad om vad hon tänker kring när hon söker i olika sökmotorer och får upp mycket svar och hur hon sällar bland det svarade hon:

Sofia: "I det första stadiet (av sökandet) vill jag att det ska komma upp väldigt mycket för ibland vet jag inte vad det är jag letar efter och då kanske jag vill ha det här stora."

Trots att hon vill ha ett brett urval i sökresultatet påpekar hon en upplevd svårighet kring att få upp många resultat under sin browsing process:

Sofia: "Det som jag tycker är svårast nu för tiden är att eftersom jag, av gammal vana, använder Google Scholar mycket - De har ju ändrat sina urvalskriterier eller vad man kallar det. Förr var det så att det bara var forskning som är peer reviewed och publicerad i vetenskapliga tidskrifter eller liknande som kom upp. Sedan några år tillbaka, jag tror att det bara är 2, 3 år, indexerar de allt, i princip."

Exempelvis studentuppsatser menar Sofia att hon inte är intresserad av då hon söker efter en annan typ av forskning och att hon upplever det svårt ibland att sälla mellan allt som idag finns tillgängligt. Erik däremot menar att det handlar om att avgränsa sig vid sökningar då det inte går att läsa allt. Både Erik och Carl förhåller sig i sökningsprocessen till kvalitet över

kvantitet. Då man inte kan läsa, ta del av eller hitta allt, så handlar det istället, menar de, om att ha ett bra argument:

Erik: “Det är jättesvårt att förhålla sig till (att det finns mycket litteratur) och det är lätt att missa saker, det är ju så. Det handlar alltid om att avgränsa sig. (...) Du kan alltid läsa mer och då gäller det att du har tillräckligt med bra referenser och litteratur i ryggen så att du kan skapa ett bra argument och när du är bekväm i att du har ett bra argument, då kan du vara lugn. Men du måste kunna känna att du har stöd i det du säger, kan jag säga det här? Kan jag påstå det här med stöd i tidigare forskning? Ja, då kanske jag är klar. Om inte får jag fortsätta.”

Vid samma fråga hade en annan respondent svårt att endast ge ett svar på hur hon alltid genomför sökningar då hon påpekar en ytterligare aspekt som hon förhåller sig till i sitt sökande när det kommer till browsing:

Anna: “Det finns ju mängder med olika sökmotorer och varje har sin egen logik. Vilket innebär att till exempel om jag är inne i en tidskrift och är intresserad av att ta reda på någon mer information, då är det den specifika tidskriftens särskilda sökmotor som man ska förhålla sig till och vilka filter som finns där och vilka begränsningar och så vidare. Det är någonting helt annat än att söka exempelvis i, generellt i Google eller i Google Scholar eller i (bibliotekets databas). Varje sökmotor, varje databas har sin egen söklogik på något sätt. Oftast är det kombinationer av nyckelord, av författarnamn med olika kombinationer av "AND", "OR", "NOT" och så vidare.”

För att sammanfatta, (F1) forskarnas informationssökningsbeteenden kommer till uttryck genom egenskapen “browsing” genom att samtliga respondenter utför det här stadiet och utför något riktade sökningar inom ett område av potentiellt intresse. Detta bekräftar därmed vad Ellis och den tidigare forskning också visat på. När detta sker, hur och var det skiljer sig däremot mellan respondenterna. (F2) Respondenterna beskriver alltså olika variationer av informationssökningsaktiviteter, där majoriteten utför dessa sökningar genom att söka på kombinationer av olika nyckelord och begrepp och flera använder även olika filter för att filtrera vilka resultat som visas. Medan vissa andra utför browsingaktiviteter i en bok eller med hjälp av bibliotekarier, utifrån respondenternas svar. (F3) Respondenterna beskriver övriga aspekter att ta hänsyn till i sitt sökande genom att de vid beskrivningar och frågor kring var de söker och hur, svarar med en hel del upplevda problem eller hinder att förhålla sig till då de söker. På det här sättet skiljer sig resultatet från vad som tidigare hittats och uppmärksammas. Respondenterna beskriver att deras browsing process inte endast består av att söka information i olika medium, utan en del av aktiviteten beskriver respondenterna numera även innefattar att anpassa sig till olika sökmotorers söklogik, avgränsa sig tillräckligt och lära sig att filtrera och sälla igenom sökmotorernas/databasernas resultat. Det är inte längre en aktivitet som handlar om att göra riktade sökningar, eftersom att göra något riktade

sökningar kräver en hel del andra aktiviteter och kommer med andra aspekter som man som forskare också idag måste förhålla sig till.

7.2.4 Särskiljning

Samtliga sju respondenter har beskrivit att de, i sitt sökande, sällar och sorterar källor utifrån kända skillnader. Det kan handla om exempelvis författare, tidskrifts-hierarkier eller karaktär och kvalitet av informationen som avgör om texten är relevant eller inte. Detta görs för att filtrera mängden information som samlas in och senare bearbetas. Alla respondenter nämnde rubrik, författare, tidskrift och abstract som de främsta särskiljande faktorerna i deras sökningsprocess. Sofia kollar på flera olika saker för att kunna avgöra om en artikel eller text är relevant för henne eller inte, det beror på bland annat format och vart den är publicerad:

Sofia: “Jag tittar på var är det publicerat? Vad är det? Är det en tidskrift? Är den peer reviewed? Är det en tidskrift jag känner igen? Om det är böcker så är det lite så här, vad är det för förlag? Verkar det vara på riktigt eller inte? Jag ser också ganska snabbt, studentarbeten från Sverige, det känner jag igen direkt, för att det står att det ligger på diva eller någonting sånt ofta. (...) Men ibland kan det vara sånt som jag tycker är lite svårt att avgöra.”

Ida beskriver att varken författare eller tidskrift är särskilt relevant eller avgörande i hennes särskiljningsprocess, utan hon går mest på titel och abstract:

Ida: “For me it’s mostly the title and the abstract. Not especially the author or the journal it was published in. Of course, the journal it was published in will give you kind of some indication about the method used for example, or the focus the article will have, but especially if I'm at the beginning of the research, that's where I spend most time on Google Scholar. Then I'm kind of open a bit about everything, every angle. So I generally read the title, then read the abstract and if the abstract seems relevant, then I'll try to find the article.”

Pelle däremot beskriver, vid en fråga om hur han avgör artikelns relevans och hur han sällar, att han kollar på både titel, tidskrift, ämne och författare. Han kollar definitivt på vilken tidskrift texten är publicerad i då han har koll på - inte alla - men många tidskrifter inom hans intresseområde. Medan Carl beskriver att han rangordnar sina sökningar efter “mest citerade”, uppmärksammar Pelle en viss problematik som han upplever och förhåller sig till när det kommer till särskiljning och att endast utgå från vissa tidskrifter och vissa författare:

Pelle: “there are quoting biases. There are specific subject areas that won't quote other subject areas because they think they're, you know, first grade science. (...) They will only quote themselves. And this is sort of, in my opinion, an international way of doing.”

Han menar här att trots att han, som alla andra, utgår från dessa variabler för att kunna sälla och avgöra om texter är relevanta för honom eller inte, är han medveten om att man ändå kan missa en del forskning som är lika bra men som av olika anledningar kanske inte blir citerade lika mycket. Stefan däremot har en annan synvinkel angående detta:

Stefan: “in my opinion, it is of course bad that we can compare ourselves so much with citations and this kind of thing, but you can also find a lot of really cool people and literature. And it is harder for your professor to say “oh, I don't like your work that much” if you're getting cited more than they are. Then maybe they have to respect you somehow anyway, right. And I do appreciate that. That's also like, I come from a non academic family and I do think that some of this has made it a bit easier to see what you need to do to be successful in academia.”

För att sammanfatta, (F1) forskarnas informationssökningsbeteenden kommer till uttryck genom egenskapen “särskiljning” då samtliga respondenter beskriver att de på olika sätt särskiljer texterna från varandra utifrån främst författare, tidskrift eller olika delar av textens innehåll, som exempelvis titeln, abstract eller kvaliteten på argumenten som görs i texten. (F2) Dessa är de variationerna som respondenterna beskriver inom egenskapen, de flesta utgår från en variation av de ovanstående faktorerna för att särskilja texterna. Detta bekräftar vad Ellis kommit fram till i sin studie, såsom flera efterföljande forskningsbidrag. Ellis beskrev tre huvudsakliga sätt att genomföra särskiljningen på: genom att sälla utifrån tillvägagångssätt eller perspektiv i texten, efter nivå, kvalitet eller typ av behandling av materialet i texten eller efter det sakliga eller innehållsmässiga ämnet som texten behandlade. Utifrån den här studiens resultat bekräftas dessa, men då frågan ställdes var det ingen av respondenterna som nämnde någon av dessa som huvudsaklig anledning till sällningen utan, i alla fall i sökningar i sökmotorer, var det abstract, författare och det som tidigare nämnts som beskrevs som till viss del avgörande i om man ska fortsätta läsa texten eller inte och använda den eller inte.

(F3) Respondenterna beskriver även övriga aspekter som de tar hänsyn till i sitt sökande idag då, utifrån respondenternas svar, det kan uttolkas att källkritik är en stor del i deras särskiljningsprocess idag. I samband med att avgöra vilka artiklar som de vill läsa eller använda som referens i sitt arbete går det inte endast ut på att kolla på vem som har skrivit, vad, i vilken tidskrift och med vem som referens till. Det blir också en aktivitet av att försöka avgöra om texten är “äkta” och om man känner att man kan lita på innehållet, att den är ordentligt genomförd enligt forskningsstandarderna och liknande.

7.2.5 Övervakning

Att hålla sig uppdaterad om utvecklingen inom ett visst område genom att övervaka särskilda källor, som exempelvis tidskrifter, konferenser, nyheter, kataloger eller böcker var någonting som alla respondenter på ett eller annat sätt och mer eller mindre gjorde. För Ida och Anna var

konferenser ett av de främsta aktiviteterna för att känna sig uppdaterad om vad som sker inom fältet:

Anna: “Det är ju också sjukt egentligen. Vi håller på med detta hela tiden ju nej, men alltså dels så har du ju koll på konferenser och du kanske är väldigt aktiv i vissa divisioner eller sektioner innan givna konferenser. De vetenskapliga konferenserna är ju ett viktigt kollegialt sammanhang för att hålla sig uppdaterad om vad som är på gång och där finns det alltid vissa tongivande forskare som är väldigt synliga eller väldigt aktiva som man försöker ha koll på. Men visst, man följer ju också vad tidskrifter publicerar.”

Stefan påpekar att sociala medier inte är en källa som han använder för att söka litteratur:

Stefan: “It's not a place where you search for literature, but it's more like you check it everyday and the people you're connected with, who you know and who you admire, their work, they will post when they have something new to share. And then I retweet it or reshare it and then you would be able to go back and see what did I repost or what did I like in the in the past months and then say “ohh OK yeah, that was actually really interesting, let me read that” Or sometimes you'll just read a bit of it.”

Medan Pelle berättar att han laddar ner mycket texter för att inte missa något:

Pelle: “In order not to miss anything, I probably tend to over download and put it in on my own servers so I have a lot of texts connected with each individual project and when the project starts I even print texts. I have huge piles of paper.”

Majoriteten av respondenterna tog del av tidskrifter, antingen aktivt eller passivt genom exempelvis att aktivt prenumerera på tidskrifter nära deras forskningsområde som uppfattas vara relevanta, eller genom att de själva exempelvis har publicerat i en tidskrift tidigare som sedan skickar ut mail när nya publikationer görs eller när deras verk blir citerat. En av respondenterna beskriver att han inte har ett systematiskt sätt att få information för att hålla sig uppdaterad/övervaka:

Carl: “jag inte har något systematiskt sätt att få info från det så att jag skulle väl säga att hur jag håller mig uppdaterad är väl framförallt just de här mejlprenumerationerna.”

Sofia förklarar att hon främst läser de mailutskick från tidskrifter som är närmare hennes eget intresseområde då de bedöms som mest relevanta att ta del av. Erik beskriver liknande övervakningsaktiviteter som övriga respondenter, men nämner även vikten av kollegor när det kommer till även övervakningsstadiet och med att få hjälp att behålla medvetenheten om vad som händer inom forskningsfältet:

Erik: “i det forskningsprojektet jag har så är det (flera) deltagare och vi möts en gång i månaden därför att vi sitter alla på olika lärosäten och då möts vi online och pratar. Då delar vi information och till exempel viktig läsning för alla. Vi alla är bra på olika saker så tillsammans bidrar vi till projektet och tipsar varandra om texter för att läsa och läsa gemensamt så vi får en gemensam förståelse för vad vi är intresserade av. Det är en väldigt viktig aspekt.”

För att sammanfatta, (F1) forskarnas informationssökningsbeteenden kommer till uttryck genom egenskapen “övervakning” då alla sju respondenter beskriver att de använder en kombination av olika medium och aktiviteter för att hålla sig uppdaterad om vad som händer inom forskarvärlden i deras område. (F2) Respondenterna beskriver olika variationer av informationssökningsaktiviteter inom egenskapen då majoriteten beskriver att de använder en kombination av antingen mail-prenumerationer på tidskrifter, konferenser, vissa sociala medier - främst LinkedIn och Researchgate och olika kollegiala sammanhang. Detta bekräftar den tidigare forskningen och Ellis original beskrivning av aktiviteten, bara att den uttrycker sig annorlunda idag jämfört med vilka aktiviteter Ellis beskrev i sin undersökning. (F3) Respondenterna beskriver därmed ytterligare aspekter i sitt sökande idag som inte beskrivits i tidigare studier. En respondent beskrev att de inte gjorde någonting särskilt aktivt för att känna sig uppdaterad genom att övervaka en specifik källa, medan andra hade flera olika källor och sidor där de övervakade och höll sig uppdaterade om vad som händer inom fältet.

7.2.6 Extrahering

Att systematiskt jobba sig igenom en specifik källa för att identifiera material av intresse är någonting som alla respondenter beskrev att de gjorde, med mer eller mindre systematik. Fyra av sju respondenter beskriver att när de väl ska sätta sig ner och gå igenom materialet de samlat in, läser de och tar anteckningar samtidigt - antingen digitalt eller utskrivet:

Ida: “I was always kind of taking notes within the PDF of the articles or within the PDF of the book. Even when it's a physical book, sometimes I just, you know, kind of old-fashioned, take a notebook and write and take notes when I'm reading something.”

Pelle: “Then I have a stage where I print it out due to the huge pile of this and I highlight and do that and then there's always the last stage is that before you publish a new article that is too long and you have to cut down on something you usually cut down on the references because that's easy.”

Pelle beskriver vidare att han även anpassar vilken typ av referenser han har med i sin text utifrån vilket förlag texten ska publiceras i. Detta är även någonting som Erik, Carl och Anna tar upp vid intervjuerna som en aspekt som de förhåller sig till då de väljer ut vilka artiklar de faktiskt ska använda och extrahera information från och inte:

Anna: “Sen är det andra omständigheter som gör till exempel, när du ska då publicera ditt arbete så är det ju snarare då förlagen, tidskrifterna och så vidare som sätter gränser för hur mycket referenser och hur mycket information man kan använda sig av när man ska skriva om sin forskning. Ofta samlar man in mycket mer än man i slutändan använder och refererar till.”

Pelle: (*Vid fråga om hur han väljer ut vilken litteratur som kommer med i det slutgiltiga arbetet och inte:*) “I think I do that with regards to which journal I think I'm going to publish in. European journals and American journals have very different ways of addressing issues from a theoretical and mythological point of view.”

Här poängterar även Pelle att det finns en del kulturella fördomar när det kommer till referenser och vem som refererar till vem och varför. Detta är alltså ytterligare en aspekt som en del av respondenterna förhåller sig till i sin extraherings process då de systematiskt går igenom och väljer ut vad de vill ta med från olika texter och inte.

För att sammanfatta, Ellis (1989:241) menade att systematiskt jobba sig igenom en särskild källa, för att identifiera material av intresse, var en aktivitet som många forskare hade ägnat sig åt någon gång i deras karriär. (F1) Forskarnas informationssökningsbeteenden kommer till uttryck då detta utifrån studiens resultat bekräftas då alla respondenter beskrev att de utövade någon typ av process där de extraherar relevant information från litteratur. (F2) Respondenterna beskriver olika sätt att utföra extraheringen på. Detta beskrev forskarna kunde ske i olika stadier av informationssökningsprocessen, antingen samtidigt som sökandet/browsing eller efter att insamlingen av majoriteten av materialet var klart. Däremot var det flera respondenter som beskrev sitt sätt att extrahera, och de flesta andra stegen i informationssökningen också, som helt osystematiskt. De menade att de ofta plockar ut vissa delar av olika texter här och där (kan även för vissa ske i samband med browsing stadiet) och inte sitta med en specifik källa och systematiskt gå igenom den, vilket inte bekräftar hur Ellis beskrev fenomenet. (F3) En ytterligare aspekt som respondenterna i studien tar ställning till är om de ska läsa texterna digitalt, skriva ut eller skaffa en bok för att lättast kunna extrahera. Samtliga respondenter läser och extraherar information både från olika sökmotorer, böcker, en specifik artikel med mera och detta kan ske samtidigt som de söker, browsing och skummar igenom eller som ett separat steg senare efter allt material samlats in.

7.3 Sammanfattning av studiens viktigaste resultat

För att sammanfatta, studiens syfte har varit att undersöka hur nordiska forskare inom MKV söker information i sitt arbete som forskare, med Ellis modell (1989) som utgångspunkt. För att få svar på detta har 3 frågor utretts:

1. *Hur kommer forskarnas informationssökningsbeteenden till uttryck?*

2. *Vad beskriver respondenterna för olika variationer av informationssökningsaktiviteter?*
3. *Vad uppfattar och beskriver respondenterna för övriga aspekter som de behöver ta hänsyn till i sitt sökande idag?*

1. Studiens resultat visar att forskarnas informationssökning kommer till uttryck på flera olika sätt, beskrivna under varje rubrik, och att sättet de söker information på och de aktiviteter som utförs ibland liknar varandra. Respondenterna beskriver att liknande aktiviteter ibland sker men i olika stadier av forskningen. Vissa aktiviteter sker mer eller mindre hos de olika respondenterna, vissa på olika sätt och vissa har sina helt egna rutiner och beteenden som skiljer sig från de andra respondenternas helt.

2. Respondenterna beskriver flera olika variationer, beskrivna under respektive rubrik, av hur de söker information.

3. Under insamlandet av materialet uppkom en del olika intressanta aspekter som inte täcks in i Ellis ursprungliga modell, men som idag beskrivs ingå i en del av respondenternas informationssökningsprocess, beteenden och aktiviteter. Idag finns det andra aspekter, inte nödvändigtvis fler eller färre men annorlunda aspekter, att ta hänsyn till och förhålla sig till i sitt sökande efter information. Det handlar inte längre om vart man ska söka och i vilket syfte, då dessa inte är lätta frågor utan det finns en mängd olika faktorer och aspekter som har en påverkan i vad man väljer att göra och varför och hur man ska navigera. Dessa aspekter finns även beskrivna i detalj under respektive ovanstående rubrik.

Studios resultat visar utöver detta även att den tidigare forskningen i största allmänhet bekräftas, med vissa undantag på grund av de förändrade förhållandena som ser annorlunda ut idag från när Ellis modell först utvecklades under 1980-talet.

8. Slutsatser och diskussion

Att definiera vad information, informationssökning, informationsbeteende och informationsbehov är och vad som ingår i dessa begrepp är inte en enkel uppgift. Att söka information kan göras på många olika sätt och i olika syften. Att helt förstå varför en människa gör som den gör i en sökningsprocess kan vara svårt då personen själv inte alltid förstår eller kan förklara det. Att söka information är någonting som alla människor gör i olika grader, med olika syften och med olika mycket medvetenhet kring det. Ofta är detta inte ett beteende vi själva tänker på, funderar över, ifrågasätter eller undersöker på ett djupare plan. Den här studien har ämnat att ta en djupare titt in i forskares beteende och användande för att förstå, utifrån en etablerad modell, hur informationssökningsbeteenden kan komma till uttryck och hur de kan variera. Resultatet visar att informationssökning kan vara en väldigt individuell aktivitet som inte alltid går att förutspå eller uttrycker sig precis likadant hos alla, även de inom samma yrkesgrupp inom samma övergripande forskningsområde - trots liknande beteende i helhet. Studien har undersökt sju personer i Norden och kan därmed inte dra några generaliserande slutsatser på den bredare populationen av forskare i världen. Hade ett större antal eller annat urval av forskare undersökts hade resultatet möjligtvis sett annorlunda ut. Det som dock kan konstateras utifrån resultatet är att det *finns* variationer. Ellis övergripande modell har genom åren bekräftats genom en mängd tidigare forskning och som ett bredare mönster har även den här studien bekräftat att modellen är beskrivande av övergripande beteenden vid medie- och kommunikationsvetenskapliga forskares informationssökning. Modellen är däremot generell och saknar konkreta svar på vilka exakta beteenden och aktiviteter som utförs inom dessa egenskaper och hur de uttrycks olika bland forskarna. Detta är ett försök att undersöka hur dessa egenskaper uttrycks och vilka variationer som finns, men vidare forskning krävs kring detta för att kunna avgöra om det är ett bredare mönster på en större skala (se punkt 8.1 Förslag på vidare forskning).

Studien visar på vilket komplext och ibland svårhanterligt fenomen information och sökning av information är. Det finns idag både digitala och analoga medium att använda sig av i sin sökning, vilket ökar komplexiteten och individens valmöjligheter. Trots att forskare är ett etablerat och väl betrott yrke av många saknas ett tydligt systematiskt sätt att hantera all information på och hur man ska söka, förhålla sig till och sortera information på som forskare. En del av forskarna i den här studien uttrycker en viss oro och osäkerhet då de beskriver sig själva som osystematiska i sitt sökande. Det finns en underliggande oro och osäkerhet kring om de söker på rätt sätt eller att de borde bli bättre. Flera respondenter uttryckte även att de inte har fått konkret hjälp med detta under sina studier och behöver lista ut ett system och sätt att söka på helt på egen hand. Detta är någonting som tar tid tills man lär sig att hitta rätt, men ovissheten om man gör "rätt" kvarstår för vissa ändå. Det är, både för forskarnas och allmänhetens skull, av vikt att detta undersöks vidare för att se om det är ett problem på större skala och vad man då kan göra åt det. Att forskare känner sig trygga i hur de ska söka och vart är av vikt, inte endast för forskare själva utan även för allmänheten som i stort har ett starkt förtroende och sällan ifrågasätter den information som forskare presenterar.

8.1 Förslag till vidare forskning

Utifrån studiens resultat hade det varit intressant att bygga vidare på och undersöka vidare vad för beteenden, aspekter och aktiviteter som kan finnas inom dessa generella egenskaper då det fortfarande till stor del är en utforskad aspekt av modellen. Idag saknas en tydlig uppdelning av exakt vilka aktiviteter som kan finnas inom dessa olika egenskaper och detta är någonting som hade varit relevant att undersöka i bredare format. Att alltså utföra undersökningar kring detta men i större skala för att möjligtvis kunna dra mer generaliserande slutsatser kring det som den här studien har visat på. Möjligtvis ett representativt eller totalurval inom en viss avgränsad grupp hade varit intressant för att försöka göra en ny uppdaterad kartläggning över hur informationssökandet ser ut idag, med Ellis modell som utgångspunkt då möjligtvis.

En annan intressant aspekt att undersöka som inte tidigare forskats mycket om är att exempelvis jämföra olika länder med varandra. Detta för att se om det finns några skillnader dem emellan eller om det kanske finns fler likheter trots olika samhällskontexter och olika tillgänglighet och liknande. För att se om Ellis övergripande modell fortfarande är relevant i stort och att det handlar om att den uttrycks olika eller om modellen inte passar lika väl överallt i världen. En ytterligare relaterad aspekt som hade varit intressant att gå djupare in på och undersöka är förutfattade meningar eller uppfattningar som forskare har kring forskning från olika länder. Hur mycket vet vi om andra länders forskningskultur och exempelvis undersöka varför vissa till exempel amerikanska forskare inte vill citera viss europeisk forskning eller att i vissa länder ses inte journalistik och kommunikationsforskning som riktig forskning om det inte publicerats i vissa typer av etablerade tidskrifter och liknande. Att gå djupare in i vem som citerar vem och varför och varför vissa undviker att citera andra hade varit intressant att undersöka vidare. Även människors uppfattningar och antaganden kring källkritik och internationell forskning exempelvis.

8.2 Rekommendationer till Nordicom

Studiens resultat kan appliceras på Nordicoms verksamhet genom att ta den information som presenteras i resultatet och se hur den kan implementeras på de kommunikationsinsatser och kommunikationsformer som de använder sig av. Den utav Ellis egenskaper som potentiellt är av mest intresse för Nordicom att kolla på och förhålla sig till är övervakning, där bland annat vikten av konferenser diskuteras. Utifrån respondenternas svar och det framlagda resultatet kan de alltså se över sina insatser för att se om någonting möjligtvis kan utvecklas utifrån dessa eller om viss kommunikation redan lever upp till vad de förväntar sig och vad resultatet visar på. Jag skulle även, utifrån resultatet, rekommendera att finnas och synas på flera olika plattformar och göra olika andra exempelvis analoga kommunikationsaktiviteter så att forskarna själva kan välja vilket format som passar dem att använda eller ta del av. Detta eftersom att resultatet visar att informationssökningen följer Ellis modell på ett mer övergripande plan, men att vad för beteenden som visar sig inom dessa ser olika ut. Viktigt att ha i åtanke är dock att resultatet inte visar vad *alla* nordiska medie- och

kommunikationsforskare gör och tycker. Nordicom får därmed själva avgöra vad som är relevant för dem att implementera utifrån resultatet, men utan förväntningar om att detta är beskrivande för hela den undersökta populationen. Däremot kan studien bidra till en djupare kvalitativ inblick i hur informationssökningsbeteenden och aktiviteter kan se ut och hur de kan vara lika eller skilja sig på en mer detaljerad nivå och utifrån detta kan potentiellt nya insikter göras.

Referenser

Ahrnstedt, Petter (2020-11-23). *Minns du? Så här sökte vi innan det gick att googla*. PC för alla.

<https://www.pcföralla.se/article/1718619/retro-sokmotorer.html> (Hämtad: 2023-12-05)

Andersson, Fredrik (2022-06-01). *Från studentrummet till världsdominans - så gick det till när Google grundades*. I am content.

<https://iamcontent.se/2022/06/01/fran-studentrummet-till-varldsdominans-sa-gick-det-till-nar-google-grundades/> (Hämtad: 2023-12-05)

Case, Donald O. (2002). *Looking for information: A survey of research on information seeking, needs and behavior (1a uppl.)*. Academic press.

Case, Donald O. (2007). *Looking for information: A survey of research on information seeking, needs and behavior (2a uppl.)*. Boyce, Bert R. (Red.). Elsevier.

Case, Donald O. (2012). *Looking for information: A survey of research on information seeking, needs and behavior (3e uppl.)*. Emerald.

Case, Donald O.; Given, Lisa M. & Mai, Jens-Erik (2016). *Looking for information: A survey of research on information seeking, needs and behavior (4e uppl.)*. Emerald publishing limited.

Dawes, Martin & Sampson, Uchechukwu (2003). Knowledge management in clinical practice: a systematic review of information seeking behavior in physicians. *International journal of medical informatics*, 71(1), s. 9-15. Elsevier.

[https://doi.org/10.1016/S1386-5056\(03\)00023-6](https://doi.org/10.1016/S1386-5056(03)00023-6)

Detlor, Brian & Lewis, Vivian (2004). Library portals: the impact of the library information environment on information seeking success. *Proceedings of the ASIST annual meeting*, 41(1), s. 84-92. Wiley subscription services inc. DOI:10.1002/meet.1450410110

Donald Case's website (u.å). Welcome to my Webpage! *Donald Case's website*. Weebly.

<https://donaldocase.weebly.com/> (Hämtad: 2023-12-05)

Ebrahimzadeh, Sanam; Sharifabadi, Saeed R.; Aghaie Kamran, Masoumeh K. & Dalkir, Kimiz (2020). Triggers and strategies related to the collaborative information-seeking behavior of researchers in ResearchGate. *Online information review*, 44(5), s. 1077-1096. Emerald publishing limited. <https://doi.org/10.1108/OIR-12-2019-0380>

Ekström, Mats & Johansson, Bengt (red.) (2019). *Metoder i medie- och kommunikationsvetenskap*. Studentlitteratur AB.

Ellis, David (1989). A behavioural model for information retrieval system design. *Journal of information science*, 15(4-5), s. 237-247. Sage publications.
DOI:10.1177/016555158901500406

Ellis, David (1993). Modeling the information-seeking patterns of academic researchers: A grounded theory approach. *The library quarterly: Information, community, policy*, 63(4), s. 469-486. JSTOR. <https://www.jstor.org/stable/4308867>

Ellis, David; Cox, Deborah & Hall, Katherine (1993). A comparison of the information seeking patterns of researchers in the physical and social sciences. *Journal of documentation*, 49(4), s. 356-369. Emerald. <https://doi.org/10.1108/eb026919>

Ellis, David & Oldman, Hanna (2005). The English literature researcher in the age of the Internet. *Journal of information science*, 31(1), s. 29-36. Sage publications.
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1177/0165551505049256op>

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Towns, Ann & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Wolters Kluwer AB.

Framtid.se (u.å). *Forskare*. Framtid.se.
<https://www.framtid.se/yrke/forskare> (Hämtad: 2023-12-21)

Ge, Xuemei (2005). *Information-seeking behavior of social sciences and humanities researchers in the internet age*. Trace: Tennessee research and creative exchange.
https://trace.tennessee.edu/utk_gradthes/1899/

Ge, Xuemei (2010). Information-seeking behavior in the digital age: A multidisciplinary study of academic researchers. *College & research libraries*, 71(5), s. 435-455. Assoc college & research libraries.

Given, Lisa M.; Case, Donald O. & Willson, Rebekah (2023). *Looking for information: examining research on how people engage with information (5e uppl.)*. Emerald Publishing.

Growth marketing (u.å). *Vad är Google? – En förklaring på den mest populära sökmotorn*. Growth marketing.
<https://growthmarketing.se/vad-ar-google/> (Hämtad: 2023-12-20)

Hernon, Peter (1984). Information needs and gathering patterns of academic social scientists, with special emphasis given to historians and their use of U.S. Government publications. *Government information quarterly*, 1(4), s. 401-429. Elsevier inc.

Ingwersen, Peter (1996). Cognitive perspectives of information retrieval interaction: Elements of a cognitive IR theory. *Journal of documentation*, 52(1), s. 3-50. Emerald.

Internetstiftelsen (2021-05-25). *Sökmotor*. Internetkunskap, Internetstiftelsen. <https://internetkunskap.se/artiklar/ordlista/sokmotor/> (Hämtad: 2023-12-20)

JMG (2023). Projektkatalog: Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap. Institutionen för journalistik, medier och kommunikation. Canvas.

Johnson, Catherine A. (2004). Choosing people: the role of social capital in information seeking behaviour. *Information Research*, 10(1), s.201. School of information studies.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun, 3e uppl.* Studentlitteratur.

Luleå tekniska universitet (2011-10-11). *Vad är en databas?* Ltu.se. <https://www.ltu.se/centres/2.39556/Vad-ar-en-databas-1.43398> (Hämtad: 2023-12-20)

Makri, Stephann; Blandford, Ann & Cox, Anna L. (2008). Investigating the information-seeking behaviour of academic lawyers: From Ellis's model to design. *Information processing & management*, 44(2), s. 613-634. Elsevier. <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2007.05.001>

Marchionini, Gary (1995). *Information seeking in electronic environments*. Cambridge University Press.

Meho, Lokman I. & Tibbo, Helen R. (2003). Modeling the Information-Seeking Behavior of Social Scientists: Ellis's Study Revisited. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 54(6), s.570-587. Wiley Periodicals. doi:10.1002/asi.10244.

Millera, Andrea; Johnson, Janelle; Clinec, Lynn; Edgard, William; Fischere, Scott & Jackson-Brown, Grace (2023). Research services and spaces as expressions of the scholarly information seeking habits and behavior of university faculty. *Journal of library administration*, 63(5), s. 633-651. Routledge. <https://doi.org/10.1080/01930826.2023.2219597>

Nationalencyklopedin (u.å.a). *Forskning*. NE.se. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/forskning> (Hämtad: 2023-12-21)

Nationalencyklopedin (u.å.b). *Information*. NE.se. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/information> (Hämtad: 2023-12-21)

Nordicom (u.å). *Om Nordicom*. Nordicom.gu.se. <https://nordicom.gu.se/sv/om-nordicom> (Hämtad: 2023-11-01)

Orr, Richard (1970). The scientist as information processor: A conceptual model illustrated with data on variables related to library utilization. *Communication among scientists and engineers*, s.143–189. D.C. Heath.

Paisley, William J. (1968). Information needs and uses. *Annual Review of Information Science and Technology* 3, s. 1-30. Encyclopaedia Britannica.

Saco (u.å). *Forskare*. Saco: Sveriges akademiker.
<https://www.saco.se/studieval/yrken-a-o/forskare/> (Hämtad: 2023-12-28)

Savolainen, Reijo (1993). The sense-making theory: Reviewing the interests of a user-centered approach to information seeking and use. *Information Processing & Management*, 29(1), s. 13-28. Elsevier.

Tydén, Jennifer (2022-10-24). *Vad gör en forskare?* Högskolan i Borås.
<https://www.hb.se/genvagar/lattlast/vad-ar-en-hogskola/vad-gor-en-forskare/> (Hämtad: 2023-12-28)

Vakkari, Pertti (2003). Task-based information searching. *Annual Review of Information Science and Technology*, 37, s. 413-464. Information Today.

Voight, Melvin J. (1961). *Scientists' approaches to information*. American Library Association.

Zweizig, Doug (1977). Measuring library use. *Drexel Library Quarterly*, 13(3), s.2-15. Drexel Library Quarterly.

Bilaga 1

Intervjuguide

UPPSTART:

Börja spela in ljudet på mobilen:

- Berätta sammanfattat vad studien handlar om/går ut på
 - Fråga om de har förstått vad de är med på och i vilket syfte/varför? Och att de går med på det.
- Fråga om det är okej att jag spelar in ljudet i syfte att använda det i mitt arbete?
- Berätta att jag inte kommer att använda deras namn eller universitet med mera så att de förhoppningsvis kan känna sig bekväma att vara så ärliga som möjligt.
 - Känns det bra eller har de någon invändning?
- Förklara upplägget:
 - Jag kommer att ställa några frågor som utgångspunkter för samtalet, men feel free att ta upp annat som känns relevant
 - Ställ frågor om någonting är oklart så vi inte missuppfattar varandra

Info om respondenten:

1. Skulle du kunna börja med att berätta lite kort om dig själv som forskare:
 - a. Hur länge har du forskat? - När doktorerade du?/hur länge sen?
 - b. Inom vilket område forskar du främst?
 - c. På vilket sätt brukar du oftast jobba - självständigt eller i arbetslag/tillsammans med andra?
-

TEMA 1 - Förutsättningslös ingång i informationssökning:

(Jag börjar med en mer öppen fråga utifrån forskningsfråga 3, för att först se vilka aktiviteter de själva beskriver finns utan min input och styrda frågor direkt)

2. *Jag tänker börja med en väldigt öppen fråga, där du själv får beskriva din personliga informationssökningsprocess:* Hur skulle du säga att du söker information, exempelvis när du ska påbörja ett nytt projekt - börja från början: vart börjar du någonstans i arbetsprocessen?
 - Var gärna så utförlig som möjligt! Ta din tid och tänk igenom varje steg du gör i din process från början till slutskede
 - a. Be de gå in lite djupare på hur de gör, hur de navigerar sig mellan källorna osv

- i. Påminn de att inte begränsa sig till endast böcker eller liknande skriftliga källor, utan brukar de göra andra saker för att få information om vad som kan vara relevant för de? - kolla i en facebookgrupp, nätverk, fråga kollegor? konferens?
- b. Ställ följdfrågor och undersök vidare om de tar upp någon intressant aspekt som jag inte har jättebra koll på utifrån Ellis, be dem förklara det mer - var nyfiken.
- c. Om det är någonting jag inte förstår eller en källa/databas eller liknande som jag inte är bekant med, be de förklara/förtydliga hur den ser ut/fungerar och på vilket sätt de använder den/vilka funktioner

TEMA 2 - Informationssökning utifrån Ellis modell:

(Sedan, utifrån forskningsfrågorna 1 och 2: se hur deras informationssökning kommer till uttryck genom Ellis modell/egenskaper - vilka och på vilket sätt. Fråga frågor, i ingen inbördes ordning, utifrån vad de har tagit upp och inte (vissa kanske redan besvarat vissa punkter då de berättar och förklarar utifrån frågan innan, men kan inte skada att fråga igen om det är osäkert, ibland kommer någonting nytt upp i ett annat sammanhang med frågor))

Frågorna bryts upp utifrån Ellis 6 egenskaper: uppstart, ihopkoppling, browsing, särskiljning, övervakning & extrahering.

Uppstart:

(Om inte redan beskrivet tillräckligt:)

3. Hur ser ditt startande stadie ut?
4. I vilken ände brukar du börja för att få den information du behöver?
(Egen kollektion, börjar söka, kommunikationsaktiviteter eller annat? - bekanta eller mindre bekanta källor?)

Ihopkoppling:

(Om inte redan beskrivet tillräckligt:)

5. I ditt sökande, brukar du följa citat/referenser från en text till en annan? Ex från en originaltext till en annan eller tvärtom?
 - a. Hur och skulle du säga att det är en essentiell del av sökandet för dig?
6. Hur gör du sedan när du har hittat intressanta artiklar/texter? Hur hanterar du de/informationssöker i texten?

Browsing:

(Om inte redan beskrivet:)

7. Hur söker du efter potentiellt intressant information?
 - a. Vart?
 - b. Varför?

8. Hur sållar du? - skanning av tidskrifter, innehållsförteckningar? - hur avgör du om de är relevanta eller inte?

Särskiljande:

(Om inte redan beskrivet:)

9. Särskiljer du texter på något sätt?/ Hur värderar du texterna som intressanta/relevanta? (Utifrån författare? Tema?)

Övervakning:

(Om inte redan beskrivet:)

10. Hur gör du för att hålla dig uppdaterad inom ditt forskningsområde/område av intresse? (Följer du någonting? Tidskrift? E-mail?)

Extrahering:

(Om inte redan beskrivet:)

11. Hur gör du när du väl har hittat en text som är intressant? Hur bearbetar du den?
a. Hur väljer du vad du vill ta ut och använda i din text?

AVSLUT:

- Fråga om de vill ta upp någonting mer som de känner inte har sagts/diskuterats och/eller som jag inte frågat om men som de ändå vill ha sagt?
- Tack så jättemycket för din medverkan!
- Be om att få återkomma med någon extra fråga eller uppföljning via mail om det skulle behövas under arbetets gång? - Så att de är förberedda och okej med det vid behov.
 - Tack! Då är vi färdiga, jag kommer att spara ljudinspelningen endast till transkribering och sen kommer jag att radera det och inte dela det eller göra något annat med det, utan min enda tanke med detta är att använda det i sammanhanget av min uppsats.